

EDWARD W. SAİD'E VE ORYANTALİZM'E DAİR

Yücel BULUT*

25 Eylül 2003 günü, radyo ve televizyonlar, Edward Said'in mukaddes bir beldede başlayan ve *sürgünde*, *marjinal* ve *yabancı bir entelektüel* olarak devam eden hayatının günümüz dünya sisteminin başkentinde noktalandığı haberini geçti. Edward Said'in, uzunca bir zamandır ciddi sağlık problemleriyle uğraştığı bilinmekteydi. Fakat tüm bu sağlık sorunlarına rağmen, akademik çalışmalarını, ABD'nin dünyanın farklı coğrafyalarında gerçekleştirdiği gayri insani icraatları takip ve tenkit etmeye, Filistin halkının haklarını savunma mücadelesini sürdürmeyi hiçbir zaman için bırakmamıştı.

Özgürlüğüne ve bağımsızlığına düşkün bir entelektüel, kültürel incelemeler alanında çığır açan eserler vermiş bir akademisyen, entelektüel ve akademik çalışmalarının yanı sıra, dünyadaki siyasal gelişmelere, özellikle de Orta Doğu'daki olaylara kayıtsız kalmamış ve hatta bu hareketin ABD özelinde tüm dünyaya tanıtılmasında ve savunulmasında gönüllü olmuş bir siyasal aktivist olarak ve birbirinden ayrılamayacak denli iç içe girmiş siyasi, edebi ve bilim adamı kimliğiyle hatıralarda derin izler bıraktı.

Ölümünden sonra, Said'in düşünceleri, eserleri ve mirasına dair pek çok yazı kaleme alındı. Bunlardan Türkçe olarak yayınlanan özellikle bir tanesi, Alim Arlı'nın "Dünyalar Arasında: Edward W. Said'in Mirası" başlıklı yazısı, Said'in düşünsel arka planını, beslenme kaynaklarını ve yöntemini vukufiyetle gözler önüne sermektedir.¹ Burada, başka yazılarda yapılanı tekrarlamak niyetinde değiliz. Bu yazıda, Edward Said'in, artık adıyla özdeşleşmiş olan eseri *Oryantalizm* üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Ayrıca, yazının sonunda, Said'in bütün bir yazı hayatı boyunca kaleme aldığı irili ufaklı tüm yazılarını kapsamayı hedeflemiş bir yayın listesi de "Ek" olarak verilmiştir.

* Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

¹ *Divan: İlmî Araştırmalar*, sy. 15, 2003/2, s. 169-189.

Edward William Said, 1935 yılında Kudüs'te, Hıristiyan bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Ailesi, İsrail devletinin kurulması sonrasında, Filistin'den göç ederek Mısır'a yerleşti. Üniversite öncesi eğitimini –İngilizler ülkeyi terk ettikten sonra yönetimi devralacak, yönetici sınıfa mensup Araplara ve Levantenlere eğitim vermek üzere açılmış olan- Kahire Victoria Koleji'nde ve 1951'de bu okuldan ayrılmak zorunda kaldıktan sonra da ABD'ndeki Massachusetts Mount Hermon School'da tamamladı. Lisans eğitimini Princeton Üniversitesi'nde (1953-1957) tamamlayan Said, Master ve Doktora çalışmalarını ise Harvard Üniversitesi'nde (1958-1963) yaptı. 1974'te Harvard'da Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde misafir öğretim üyesi, 1975-1976'da Stanford Davranış Bilimleri İleri Araştırmalar Merkezi'nde burslu araştırmacı ve 1979'da da John Hopkins Üniversitesi Beşerî Bilimler Bölümü'nde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Bir dönem, *Arab Studies Quarterly* dergisinin editörlüğünü yaptı; New York'taki Dış İlişkiler Konseyi, Amerikan Sanatlar Akademisi, PEN yönetim kurulu üyeliklerinde bulundu. 1976'da Harvard Üniversitesi Bowdoin Ödülü'nü, 1994'te de Lionel Trilling Ödülü'nü aldı. 1977'den beri Columbia Üniversitesi'nde İngilizce ve Karşılaştırmalı Edebiyat dersleri vermekteydi.

Hıristiyan Arap bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen, İngilizce eğitim veren Batılı okullarda eğitimini tamamlayan ve ABD'nde akademik hayata katılan Edward Said; bütün bu özellikleri nedeniyle, kendisini ne bütünüyle bir Arap, ne de bütünüyle bir Batılı olarak görebilmiştir. Kendisini, daha ziyade, “dünyalar arasında” bir yerde görmüştür. Hatta, kendisini otobiyografisine verdiği isimle, “yertsiz yurtsuz” [*Out of Place*]² olarak da tavsif etmiştir. “Dünyalar Arasında” başlıklı denemesinde bu durumunu şu şekilde ifade ediyor: “(...) Annem de babam da Filistinliydi (annem Nasıra, babam Kudüs doğumlu), ama babamın bir de Birinci Dünya Savaşı sırasında, askerliğini Fransa'da Pershing'in komutasında Amerikan Keşif Kuvvetlerinde yaparken kazandığı ABD vatandaşlığı vardı. Babam 1911'de, 16 yaşındayken, o zamanlar bir Osmanlı eyaleti olan Filistin'den, Bulgaristan'daki savaş yüzünden askere alınmamak için ayrılmış. ABD'ye gitmiş, orada birkaç yıl okumuş ve çalışmış, sonra da 1919'da kuzeniyle birlikte iş kurmak için Filistin'e dönmüş. Bunların yanında, Said gibi apaçık bir Arap soyadının başındaki beklenmedik önadıyla (doğduğum yıl olan 1935'te annem Galler Prensi'ne çok hayranmış), çocukluk yıllarım boyunca rahatsızlık verici ölçüde kuraldışı bir öğrenciydim: Mısır'da

² Edward Said, *Yersiz Yurtsuz*, Trc.: Aylin Ülçer, (İstanbul: İletişim Yay., 2. Baskı, 2004).

okula giden, İngiliz önadlı, Amerikan pasaportlu ve kesin hiçbir kimliği olmayan bir Filistinli. Daha da beteri, anadilim olan Arapça ile okul dilim olan İngilizce ayrılmaz biçimde iç içe girmişti: Hangisinin ilk dilim olduğunu hiçbir zaman bilemedim ve her ikisinde de rüya görmeme rağmen ikisinde de kendimi tam anlamıyla evimde hissedemedim.”³ Said, Kahire Victoria Koleji’ndeki eğitimine ilişkin daha ayrıntılı değerlendirmeler de yapıyor: “(...) bir İngiliz çocuğu gibi düşünmek ve inanmak üzere yetiştirildiysem de, aynı zamanda, üstleri tarafından bulunduğu konumu, yani İngiliz olmaya özenmeyecek şekilde eğitilen bir yabancı, Avrupalı olmayan bir Öteki olduğumu bilecek şekilde de yetiştirilmiştim. Biz’i Onlar’dan ayıran hat dilsel, kültürel, ırksal ve etnik bir hattı. Anglikan Kilisesi içinde doğmuş, vaftiz edilmiş ve cemaate kabul edilmiş olmam işimi kolaylaştırmadı; ‘Hıristiyan Askerleri İleri’ ve ‘Grönland’ın Buzlu Dağlarından’ gibi kavga ilahileri söylenirken bana aynı zamanda hem saldırgan hem de saldırılan rolünü oynamak düşüyordu. Aynı zamanda hem ‘pis Arap’ hem de Anglikan olmak sürekli bir iç savaş içinde olmak demektir.”⁴ Said’in hayat hikayesine ait bu özellikler, onun sonraki yıllarda yaptığı bütün çalışmalarda etkisini göstermiş benziyor. Gerek doktora tez konusu olan Joseph Conrad’ın kişisel özellikleri ile kendi geçmişi arasında benzerlikler ve gerekse de *Oryantalizm* ve *Entelektüel* adlı çalışmaları başta olmak üzere birçok çalışmasının kendi hayat hikayesinden belli izleri taşıdığını tespit etmek mümkündür. Ayrıca, bu durum, yaptığı çalışmalarda sürekli olarak karşımıza çıkacak olan, her iki dünya adına konuşma, bu iki dünyayı –bir anlamda- uzlaştırabilme imkanı da sunmuştur kendisine.

Filistin’in Sorunu; Entelektüel: Sürgün, Marjinal, Yabancı; Haberlerin Ağında İslam; Kültür ve Emperyalizm: Kapsamlı Bir Düşünsel ve Siyasal Sorgulama Çalışması gibi Türkçe’de de yayınlanan bir çok çalışmanın yazarı olan Edward Said, aynı zamanda başarılı bir piyanist ve bir müzik eleştirmeniydi. Aylık bir dergide kaleme aldığı müzik konulu yazılarını *Musical Elaborations* isimli eserinde bir araya getirmişti. Fakat, çok yönlü bir entelektüel olan Said’i, tüm dünya çapında şöhrete kavuşturan, *Oryantalizm* başlıklı çalışması olmuştur.⁵ Eser, Said’in Filistin davasına yakından ilgi

³ Edward Said, “Dünyalar Arasında”, a.m.f., *Kış Ruhu*, Hazırlayan ve Çeviren: Tuncay Birkan, (İstanbul: Metis Yay., 2000) içinde, s. 16.

⁴ Edward Said, “Dünyalar Arasında”, s. 17.

⁵ Edward Said’in kaleme aldığı gazete yazılarının, kitap tanıtım ve değerlendirme yazılarının, derinlikli akademik makalelerin, kendisiyle yapılan röportajların ve kitapların listesi, bu çalışmanın “EK” kısmında verilmiştir.

duymasının ve birçok platformda Filistinlilerin davasının sözcülüğünü üstlenmiş olmasının bir ürünü olarak da değerlendirilebilir aslında. Bu anlamda, 1967 Arap-İsrail savaşı, Said'in Filistin davasına yakından ilgi duymasının başlangıç tarihi olarak kabul edilebilir. 1977—1991 yılları arasında, Filistin Ulusal Konseyi'nin bir üyesi olarak da görev yapmıştı.

Edward Said, ilk baskısı 1978'de yapılan ve "paradigma kurucu bir eser" olarak değerlendirilen *Oryantalizm*'de,⁶ Avrupa'nın Doğu ile bağlantılı kültürel, siyasî, iktisadî çıkarlarından kaynaklanan, kökü çok eskilere uzanan bir yazı geleneğini incelemektedir. Eser, ne oryantalizm konusunu irdeleyen ilk kitaptı, ne de oryantalizme eleştiri yönelten. Ancak Said, Foucault'nun kavramlarının yardımı ile bilginin nesnel değil, siyasal niteliğini vurgulamaktaydı ve İngiltere, Fransa ve daha sonra da ABD'nde gelişen oryantalist çalışmalar ile bu ülkelerin Orta Doğu'daki emperyalist çıkarları arasındaki bağlantıyı göstermeye çalışıyordu. Bu geleneği, Said, Avrupa'nın çok daha kapsamlı iktidar ve egemenlik yapılarının harekete geçirdiği "bir kültürel güç uygulaması olarak" değerlendirmektedir. Said'in eseri, aynı dönemde yayınlanan diğer pek çok kitaptan daha derinlikli değildi; ancak etkisi onlardan çok daha yaygın ve güçlü olmuştu. Belki bunun bir sebebi, "*Şarkiyatçılık*'ın dehası aslında hepimizin bildiği bir şeyi söylemesi, ama buna eğitim kurumunun meşruiyetini katmasıydı."⁷

Edward Said'in eserinin, kültür araştırmaları sahasında bir kilometre taşı olduğunu söylemek abartılı olması gerektir. *Oryantalizm*, yayınlanışından bugüne değgin yirmi yılı aşkın bir süre içinde, hakkında yazılmış sayısız tanıtım ve eleştiri yazısına ve üzerine yapılmış pek çok konferansa konu olmuştur. Kimilerince bir "polemik" olarak değerlendirilmiş, kimilerince ise dünyanın çok farklı milletleri için bir tarihsellik bilincini popülerleştirmişti. Kimileri ise *Oryantalizm*'de dile getirilen anlayışlar ışığında kendi çalışmalarını yeniden gözden geçirme ihtiyacı duymuşlardı.

⁶ Said'in *Orientalism* isimli eserinin Türkçe'de 3 ayrı çevrisi bulunmaktadır: (1) Edward Said, *Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Kolu*, Trc.: Selahattin Ayaz, (İstanbul: Pınar Yay., 2. Baskı, 1989); (2) *Şarkiyatçılık: Batı'nın Şark Anlayışları*, Trc.: Berna Ülner, (İstanbul: Metis Yay., 1999); (3) Eserin Türkçe'deki ilk tercümesini yapan Nezih Uzel'in nüshası; önce Pınar Yayınları (İstanbul: 1982), daha sonra da İrfan Yayınevi (İstanbul: 4. Baskı, 1998) tarafından yayınlanmıştır.

⁷ Victoria Holbrook, "Şarkiyatçılık", *Virgöl*, Sayı: 29, Mart 2000, s. 6.

Edward Said, eserinin Birinci Bölümünde oryantalist söylemin nasıl işlediğini, Avrupalı emperyalist siyasetçilerin oryantalist söylemden nasıl yararlandıklarını, kendilerini oryantalistlikle nasıl tahkim ettiklerini ve siyaset için oryantalistliğin ne anlam ifade ettiğini göstermeye çalışmıştır. İkinci Bölümde, 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan ve 19. yüzyılda da devam eden “Çağdaş Oryantalizm” olarak adlandırdığı şeyin ilk evrelerini ele alıyor. Fikrî ve kültürel, siyasetî bir tarih zemininde oryantalistliğin 1880'lere kadar olan gelişimini ve kurumlarını inceliyor. Bu bölümde gerçekleştirmek istediği bir diğer şey de, 19. yüzyılda, Doğu hakkındaki söylemi egemenliği altında bulduran ve oryantalist olsun olmasın Doğu hakkında konuşmak isteyenleri denetleyen modern bir meslekî terminolojinin nasıl üretildiğini göstermektir. 19. yüzyılın ortalarından itibaren Batı dünyası, Doğu'ya yeni bir biçim verme, Doğu'yu değiştirme faaliyetine girişti. Oryantalizm, yeni koşullara kendisini uyarlama becerisini gösterebilmiş ve hizmetlerine bu noktada da devam etmiştir. Artık sahneye yeni bir oryantalist tipi çıkacaktır: *İmparatorluk ajanı oryantalistler*. Edward Said, 19. yüzyılın sonundan itibaren başlayan ve 20. yüzyıla aktarılan bu oryantalist mirasın, oryantalist söylemin resmi kalıplar içinde kendisini sürekli olarak üreten bir sistem haline nasıl geldiğini, eserinin son bölümünde ele almaktadır.

Edward Said'e göre, Doğu, sadece Avrupa'ya coğrafi olarak bitişik olan bir toprak parçası değildir. “O ayrıca Avrupa'nın en büyük, en zengin ve en eski sömürgelerinin bulunduğu yerdir, kurduğu medeniyetlerin ve konuştuğu dillerin membaıdır, kültürel uzanımdır ve onun en derin ve ziyade tekerrür eden ‘öteki’ imgelerinden biridir.”⁸ Doğu, aynı zamanda, “karşıt bir imge olarak” Batı'nın kendisini inşasına da yardımcı olmuştur: “İşte Oryantalizm, kültürel ve hatta ideolojik bir açıdan, arkasında müesseseler, kelimeler (ilim, tasvirler, öğretiler, hatta müstemleke bürokrasileri ve müstemleke usulleri) kavramlar olan bir muhakeme biçimini ifade ve temsil eder.”⁹

Oryantalizmi, Said, “hepsi birbirine dayalı bir çok şey” olarak anlamakta ve genel kabul gören anlamlarını “en kolay kabul gören akademik manası”ndan başlayarak sıralamaktadır: “Antropolog, sosyolog, tarihçi yahut dil bilimci olsun, özel yahut genel bir açıdan Şark'ı öğreten, yazıya döken yahut araştıran kimse Şarkiyatçıdır (oryantalist) ve yaptığı şey Şarkiyattır (Oryantalizm). (...)

⁸ Edward Said, *Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Kolu*, Trc.: Selahattin Ayaz, (İstanbul: Pınar Yay., 2. Baskı, 1989), s. 14.

⁹ Edward Said, a. g. e., s. 14.

Zenginliđi, nakil usulü, ihtisas sahaları ve iletimi kısmen bu kitapta ele alınacak olan bu 'bilimsel gelenek' için Oryantalizm'in daha geniş bir manası vardır: Oryantalizm 'Doğu' ile 'Batı' arasında ontolojik ve epistemolojik ayırımı dayalı bir düşünüş biçimidir. (...) Şimdi oryantalizmin üçüncü anlamına geliyorum: Bu anlamda oryantalizm, diğer ikisinden ziyade 'tarihi ve maddi' biçimde tanımlanmıştır. Onsekizinci yüzyıl sonlarını kabaca belirlenmiş bir başlangıç noktası kabul edersek, Oryantalizm Şark ile uğraşan toplu müessesedir; yani Şark hakkında hükümlerde bulunur, Şark hakkındaki kanaatleri onayından geçirir, Şark'ı tasvir eder, tedris eder, iskan eder, yönetir; kısacası 'Doğu'ya hakim olmak, onu yeniden kurmak ve onun amiri olmak için' Batı'nın bulduğu bir yoldur."¹⁰

Artık uzmanlar, oryantalizm yerine "doğu incelemeleri" ismini tercih etmektedirler. Bu tercihin sebebi, "terimin [oryantalizmin] hem belirsiz ve çok genel olması, hem de Avrupa sömürgeciliğinin 19. ve 20. asrın başındaki 'insana yüksekte bakan' yönetici tavrını çağrıştırmasıdır."¹¹ Fakat adlandırmada farklı isimler tercih edilse de, oryantalizm, Doğu ve Doğu'ya ait şeyler hakkındaki doktrin ve tezleri ile akademi dünyasında varlığını sürdürmektedir.

Said'e göre, oryantalizme "bir muhakeme üslubu" olarak bakılmadığı takdirde, "Avrupa kültürünün Şark'ı siyasal, sosyolojik, askeri, ideolojik, bilimsel, imgesel olarak çekip çevirebilmesini —hatta üretebilmesini— sağlayan o müthiş sistemli disiplini"¹² anlamının imkanı da yoktur. Oryantalizmin getirdiği sınırlamalara uygun davranmadığı takdirde, Doğu hakkında yazılı ya da sözlü eser veren hiç kimsenin başarılı olma şansı da yoktur: "Şarkiyat yüzünden Şark, düşünce ve fiile hür bir biçimde muhatap değildir."¹³ Said'e göre, bu oryantalizmin her sözü tek taraflı olarak belirlediği anlamına gelmez, ancak bu, Doğu hakkında konuşulduğu her zaman devreye giren bir "menfaatler örgüsü"nden bahsetmek demektir.

¹⁰ Edward Said, a. g. e., s. 15-16.

¹¹ Edward Said, a. g. e., s. 15.

¹² Edward Said, a. g. e., s. 16.

¹³ Edward Said, a. g. e., s. 17.

Said'in ele aldığı oryantalizm, İngiliz ve Fransız kültürü kökenli bir projedir. İkinci Savaştan sonra, dünya egemenliğinin ABD'ne geçişiyle birlikte, Doğu'ya da hükmeden ABD, Doğu'ya ilişkin yaklaşımını geliştirirken Avrupa geleneğinden alabildiğine yararlanmışır.¹⁴

Bu noktada da, Doğu'nun mevcudiyetinin "Batı'da ve Batı için" ifade ettiği anlam önem kazanmaktadır. Doğu da, tarihe, düşünce geleneğine, imajlara ve sözcüklere sahiptir ve "bu sözcükler ona 'Batı'da ve Batı için' gerçeklik ve mevcudiyet kazandırmışlardır."¹⁵ Dolayısıyla Doğu'nun yalnızca "fikir yahut icat olup gerçekliği olmadığı" şeklindeki bir sonuç yanlıştır. Said, oryantalizmin "gerçek" Doğu ile olan alakası ya da bağlantısından ziyade, onun "Doğu hakkındaki fikirlerinin iç tutarlılığı" üzerinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca, zorlayıcılığı ya da sebep olduğu güç dağılımı incelenmeksizin bir fikrin, bir kültürün yahut tarihin ciddi şekilde anlaşılamayacağından hareketle, oryantalizmi Batı ile Doğu arasındaki güç, hakimiyet ve değişik derecelerde karmaşık bir hegemonya ilişkisine bağlı olarak ele almaktadır. Batı ile Doğu arasındaki güç dengesindeki Batı lehine olan durumun oryantalist eserlere yansımaları Flaubert'in Mısırlı bir sokak kadını ile karşılaşmasını anlattığı bölümler özelinde sunmaktadır: Kadına bedenlen sahip olmasının dışında, kadını betimleyen, tanımlayan kişi de yine Flaubert'tir. Said'e göre, bu durum "pekala Doğu ile Batı arasındaki nisbi güç dengesinin ve bunun Batı'ya verdiği 'laf etme imkanının' ifadesidir."¹⁶

Oryantalizmin yapısı, hakikatler söylendiğinde balon gibi sönecek yalanlar yahut masallardan ibaret değildir. Said için "Oryantalizmin kıymeti (...) (akademik yahut ilmi şekli içinde iddia edildiği gibi) Doğu hakkında doğrucu bir muhakeme şekli oluşunda değil, Avrupa ve Atlantik ülkelerinin Doğu karşısındaki güçlerinin işareti oluşunda"dır. Anlaşılması gereken şey, oryantalist söylemin gerisinde onun tutarlılığını sağlayan, onun var olmasını mümkün kılan sosyo-ekonomik ve siyasî kurumlarla yakın ilişkileridir. Yüzyıllar boyunca olduğu gibi aktarılan bu gelenek, uydurma bir şey değil, bilinçle vücuda getirilmiş ve nesiller boyu hatırı sayılır yatırımlara konu olmuş bir teori ve pratik bütünüdür. Neticede oryantalizm, Batı'nın Doğu karşısındaki

¹⁴ Edward Said, ABD'nin modern bir imparatorluk olarak, 19. yüzyıldaki İngiliz ve Fransız imparatorlukları ile karşılaştırıldığında gösterdiği benzerlikleri, süreklilikleri ve farklılıkları *Kültür ve Emperyalizm* [Trc.: Necmiye Alpay, (İstanbul: Hil Yay., 1998)] isimli kitabında daha ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır.

¹⁵ Edward Said, a. g. e., s. 19.

¹⁶ Edward Said, a. g. e., s. 20

egemen durumunun, fikirler dünyasındaki izdüşümü olarak, fikirler dünyasında da hegemonyasını devam ettirmesinin bir sonucudur. Siyasî, kültürel, coğrafi, edebî pek çok alandaki incelemeler, araştırmalar, üretimler neticesinde oldukça karmaşık bir Doğu ortaya çıkmış ve bu Doğu'ya ait imgelerin üretilmesinde de hiçbir zaman sorgulanmayan Batı bilinci belirleyici olmuştur.

Şarkiyatçılık o kadar devasa bir projedir, o kadar engin bir bilgi birikimi ve dünya görüşü içerir ki, Said de, yer yer yaptığı değerlendirmelerde onu kuşatıcı bir tanıma kavuşturmakta zorlanmaktadır. Gerçekten de, oryantalizmin meşhur ifadeyle “efradını cami, ağyarını mani” bir tanımını yapmak oldukça zordur: “Dolayısıyla Şarkiyatçılık, kültür, araştırmalar ya da kurumlar tarafından edilgence yansıtılan, salt siyasal bir konu ya da alan değildir; Şark hakkında yazılanlardan oluşmuş geniş, sınırları belirsiz bir metinler yığını da değildir; ‘Şark’ dünyasını baskı altında tutmaya yarayan, çirkin bir ‘Batı’ emperyalizmi tezgahının temsilcisi, ifadesi de değildir. Daha çok, jeopolitik bilincin araştırma metinlerine, estetik, iktisat, sosyoloji, tarih, filoloji metinlerine *dağılımıdır*; yalnızca temel, coğrafi bir ayırımın (‘dünya eşit olmayan iki ayırmadan, Şark ile Garp’tan oluşur’ diyen ayırımın) değil, araştırmaya dayalı buluş, filolojik yeniden yapılandırma, psikolojik çözümleme, manzara betimi ile sosyolojik betimleme gibi araçlarla Şarkiyatçılık tarafından yaratılıp kalıcı kılınan bir ‘çıkar’ öbeğinin de işlenip inceltilmesidir; düpedüz farklı (ya da alternatif, yeni) bir dünyaya yönelik, belirli bir anlama, kimi durumda denetleme, değiştirme, hatta şekillendirme istencinin ya da niyetinin dile getirilişi olmaktan öte, bu istencin, niyetin ta kendisidir; tüm bunların ötesinde kesinlikle doğal halindeki siyasal iktidarla doğrudan, karşılıklı bir ilişki içinde olmayan, çeşitli iktidar türleriyle gelgitli bir alışverişte üretilip var olan, bir yere kadar, siyasal iktidarla (bir sömürge ya da imparatorluk kuruluşuyla), düşünsel iktidarla (karşılaştırmalı dilbilimi ve anatomi ya da modern yönetim bilimlerinden biri gibi egemen bilimlerle), kültürel iktidarla (beğeni, metin, değer görenekleri, ölçütleriyle), ahlaki iktidarla (‘bizim’ ne yaptığımıza, ‘onların’ ne yapamadığına ya da neleri ‘bizim’ gibi anlayamadıklarına ilişkin fikirlerle) alışverişinde biçimlenen bir söylemdir. Aslında benim gerçek savım şu: Şarkiyatçılık modern siyasal-düşünsel kültürün sadece temsilcisi değil, önemli bir boyutudur ve bu biçimiyle Şark’tan çok ‘bizim’ dünyamızla ilgisi vardır.”¹⁷

¹⁷ Edward W. Said, *Şarkiyatçılık*, s. 21-22.

Said, oryantalizmi, tek tek yazarlar ile iki büyük imparatorluğun (İngiltere ve Fransa) şekil verdiği geniş siyasi varlıklar arasındaki dinamik bir alış-veriş olarak ele almaktadır. Said'in başlangıç noktasını İngiltere ve Fransa'nın Doğu tecrübesini bir bütün olarak almak, tarihi ve entelektüel zeminde bu tecrübeyi mümkün kılan şeyi keşfetmek ve bu tecrübenin özelliklerinin belirlenmesi teşkil etmektedir. Çalışmasını, İngiliz ve Fransız şarkiyatçılığıyla ve bu oryantalistlerin Araplar ve İslam ile olan ilişkileri düzeyinde sınırlar. [Bu iki sınırlama, aralarında Bernard Lewis ve Albert Hourani'nin de bulunduğu pek çok akademisyen tarafından eserin zayıflığını oluşturan bir husus olduğu iddiasıyla eleştiri konusu yapılmıştır.]

Said, eserinde oryantalizmin ansiklopedik bir tarihini vermek niyetinde değildir. Bunu yapan yeterince eserin varlığına kânidir. Ancak, bu eserlerde oryantalistlerin ele aldıkları konulardaki siyasî ve ideolojik keskinliklerinin işlenmediğine inanmaktadır. Kendisinin yapmak istediği de bu ilişkiyi gözler önüne serebilmektir. İngiliz ve Fransız oryantalizmiyle kendisini sınırlamasının altında yatan bir neden de budur. [Bu sınırlamada, çocukluğunun Filistin ve Mısır gibi iki İngiliz sömürgesinde geçmesi, eğitimi Amerika'da almış olmasının da muhtemelen bir rolü bulunmaktadır.] Yaptığı sınırlama, İngiltere ve Fransa'nın Doğu'da ve oryantalist çalışmalar alanında öncü uluslar olmalarının yanı sıra, 20. yüzyıl öncesinde öncülük konumlarını iki büyük sömürge ağı vasıtasıyla korumuş olmalarından kaynaklanmaktadır.

Amerika'nın İkinci Savaş'tan itibaren Doğu'da sahip olduğu konum da, bilinçli bir şekilde, bu iki emperyalist devletin açtığı alanlar üzerinde idi. Oryantalizmde ilk adımların İngiltere'de ya da Fransa'da atıldığı, Almanların bu alanlarda geriden geldikleri ve önemli katkılar yaptıkları da doğrudur. Sylvestre de Sacy, eser verdiği alanlardaki öncülüğünün yanı sıra, Mukayeseli Dilbilim dalının kurucusu Alman Franz Bopp'un da hocasıydı. William Jones, Edward William Lane gibi İngiliz oryantalistlerinin ilgilendikleri konularda çağdaşlarının öncüleri olmaları ve herkesçe kabul edilebilir otoriteler olmaları da bu tercihte etkili olmuştur. Bu gibi sebeplerle Said, —Almanların, İtalyanların, İspanyolların, Rusların ve Portekizlilerin ve İncil incelemelerinin oryantalizme yaptıkları katkılarının farkında olmasına karşın— çalışmasında zorunlu olmadıkça, bu geleneklere değinmemiştir. Aynı şekilde, Araplar ve İslam dışındaki Japonya, Çin, Hindistan ve Uzak Doğu'nun geri kalan kısmı çalışmasının ilgi alanı dışındadır. Bu bölgelere ancak, Yakın Doğu'daki gelişmelerin anlaşılması için zorunlu olduğunda yer verilmiştir. Mesela

Hindistan'dan, Napolyon'un Doğu ile olan ilgisinin İngiltere'nin Hindistan'daki rolü ve konumuyla ilgili oluşu gibi sebeplerle bahsetmektedir.

Gerek özel olarak oryantalizm alanında ve gerekse de genel olarak Alman araştırmacılığının saygınlığını kabul etmesine rağmen; Oryantalizmi bir "muhakeme üslubu/söylem" olarak kabul eden ve bu söylemin siyaset ve emperyalist menfaatler ile ilişkisini göstermek isteyen Said, 19. yüzyılın ilk üçte birlik kısmında Alman oryantalistleri ile Doğu'ya duyulan millî bir çıkar arasında sağlam bir ilişkinin —tarihî olarak— bulunamayacak oluşu [zira, Almanya'nın geleneksel Doğu'daki İngiliz-Fransız varlığına denk bir deneyimi yoktu] nedeniyle, Alman oryantalizmini eserine dahil etmemiştir. Ayrıca Alman oryantalizmindeki Doğu, İngiliz ve Fransız oryantalizminde olduğu şekliyle "aktüel" bir nitelik arz etmez. Alman oryantalizminin Doğusu, sırf 'kuramsal', en azından 'klasik' bir Doğu idi. Goethe'nin Doğusu bir Ren yolculuğunda, Schlegel'in Doğusu ise Paris'in kütüphanelerinde geçirilen uzun saatler neticesinde üretilmişti. Bunlar, Nerval, Chateaubriand, Lane, Lamartine, Burton ya da Disraeli'nin 'Doğu'ları kadar "aktüel" değillerdi. Alman oryantalizminin yaptığı, İngiliz ve Fransız imparatorluklarının Doğu'dan getirdikleri metin, efsane, fikir ve diller üzerinde uygulanan teknikleri geliştirmektir.

Oryantalizm, yine araştırma nesnesi olan Doğu'dan ziyade, bu nesneyi ortaya çıkaran Batı kültürüyle ilgili olmuştur. Bu nedenle, oryantalizm hem bir iç tutarlılığa, hem de bu disiplini ortaya çıkaran egemen kültürle çok sıkı ilişkilere sahiptir. Oryantalist disiplinin biçiminin, örgütlenmesinin, öncülerinin, örnek şahsiyetlerinin, bunların izinden gidenlerin ve birikimi geliştirenlerin, dahası bu kültüre hakim güçlü fikir ve öğretileri bünyesine dahil edip kendisini nasıl geliştirdiğinin analizinin yapılması gereklidir. Bu ilişkiler çerçevesinde, dilbilimin Doğusundan, ırkçılığın doğusundan ya da oryantalistlerin sayısınca Doğu'dan bahsetmek mümkündür. Ancak "saf" veya "şartlara bağlı olmayan" bir Doğu fikrinden söz edilemez. Aynı şekilde oryantalizmin maddî olmayan bir formu, yani masum bir Doğu "fikri" mevcut değildir.

Edward Said'in *Oryantalizm* başlıklı eseri, yayınlandıktan sonra kültürel araştırmalar sahasında yoğun bir tartışmanın odağı haline geldi. Said'e ve eserine, Batı dünyasından olsun, Doğu dünyasından olsun birbirlerinden oldukça farklı kaygılardan hareket eden Aijaz Ahmad, Bernard Lewis, Sadık Jalal al-'Azm, Albert Hourani, James Clifford, John McKenzie, David Kopf, Leonard Binder, Fred Halliday ve daha pek çok entelektüel tarafından kimi eleştiriler yöneltildi.

Oryantalizm'in yaptığı etki sadece kendisine yönelik eleştirileri yaratmakla kalmadı. Bunun yanında eser, 1970'li yıllardan itibaren ünlenmeye başlayan post-kolonyal incelemeler, edebiyat eleştirisi, sub-altern incelemeler, feminist teori gibi birçok yeni araştırma alanının oluşmasında veya gelişmesinde teşvik edici, tahrik edici ve yöntem belirleyici bir etki yarattı. Buna bağlı olarak da, Said'i kendi tez ve teorilerinin temeli olarak gören, yöntem noktasında referans alan Ronald Inden, Stuart Schaar gibi yeni bir akademisyenler, araştırmacılar kuşağı yetişti. Bunlar aynı zamanda, Said'e dönük eleştirilere cevap verme ihtiyacı da duydular. Dolayısıyla Said'in eseri, kültürel araştırmalar alanında ve Batılı entelektüel camiada, birbirine karşıt iki kampın oluşmasına ya da var olan kamplaşmanın yeni araçlarla ifade edilmesine de vesile olmuştur.

Edward Said'in eseri, sadece Batılı oryantalistler ya da Doğu/İslam dünyası alanlarında uzmanlaşmış akademisyenler tarafından eleştirilmedi. Batılı akademisyenler kadar, belki de onlardan daha çok ve şiddetli fakat benzer argümanlarla, Doğulu akademisyenlerce de Said ve eseri eleştiri konusu yapılmıştır. Batılı akademisyenlerin özellikle Said'in oryantizm alanındaki bilgisinin ve birikiminin yeterliliği konusunu ön plana çıkarttıkları görülmektedir. Sadik Jalal al-'Azm, Aijaz Ahmad gibi Doğu kökenli akademisyenlerde öne çıkarılan husus ise, Batı kültürünün¹⁸ İslam dünyasında ve Doğu'nun diğer kısımlarında oynadığı "ilerici" rol olmuştur.

Said'in en fazla eleştirildiği noktalardan bir tanesi de, eserini kaleme alırken yararlandığı Michel Foucault ve yöntemi meselesi olmuştur. Mesela *Aijaz Ahmad*, Said'in Foucault'nun çözümlmelerine, yöntemine ve düşüncelerine sadık kalmadığını düşünmektedir.¹⁹ Tam tersine Ahmad, Said'te Aurbeachcı hümanist değerlerle Foucault'yu uzlaştırma çabasının varlığından bahseder. Ahmad, ayrıca, Said'in Aurbeachcı hümanizm ile Nietzscheci anti-

¹⁸ Bu "ilerici" rolün, Doğu ve İslam dünyasında "Avrupa/Batı sömürgeciliği" şeklinde tezahür ettiği unutulmamalıdır. O nedenle, "Batı kültürü" ibaresi yerine "Batı sömürüsü" demek de mümkündür.

¹⁹ Aijaz Ahmad, "Oryantalizm ve Sonrası: Edward Said'in Eserindeki Metropolitan Konum ve Kararsızlık", *Teoride Ulus, Sınıf, Edebiyat: Jameson, Salman Rüşdi, Edward Said Eleştirisi*, Trc.: Ahmet Fethi, (İstanbul: Alan Yay., 1995) içinde, s. 187. Said'in Michel Foucault'un felsefesini, yöntemini ve kavramlarını kullanmasını değerlendiren bir başka çalışma için bkz.: Leonard Binder, "Oryantalizme Yeni Bir Yaklaşım Denemesi: Kültürel Bir Geleneğin Geçerliliği Sorunu", *Liberal İslam*, Trc.: Yusuf Kaplan, (Kayseri: Rey Yayıncılık, 1996) içinde, s. 135-202. [Binder'in aynı makalesinin bir başka Türkçe çevirisi daha bulunmaktadır: Lenorad Binder, "Oryantalizmin Yapıçözümü", Trc.: Fatma Ünsal ve Yasin Aktay, *Postmodernizm ve İslam, Küreselleşme ve Oryantalizm*, Derleyenler: Abdullah Topçuoğlu — Yasin Aktay, (Ankara: Vadi Yay., 1996) içinde, s. 165-215.]

hümanizmin, bütün “izm”lerin ötesine konumlanmış olma estetikçi iddiasının mevcudiyeti sebebiyle, —Julian Benda, Gramsci, Lukács, Croce ve Matthew Arnold gibi— birbiriyle pek de uyuşmayacak birçok düşünürü kullanımın getirdiği sorunlara dikkat çekmektedir.

Ahmad’ın vurguladığı bir diğer konu da, paradoksal bir biçimde, kitabın ilk çıktığı yerin bir Üçüncü Dünya ülkesi değil de, dünya siyasetine yön veren ABD oluşudur. Ayrıca Ahmad, Said’in en tutkulu izleyicilerinin üniversite entelijensiyasının etnik azınlıklardan gelen ya da bu azınlıkların akademik kesimleriyle kendilerini ideolojik olarak bütünleştiren kesimi içinde olanlar olduğu hususuna dikkatleri çekmektedir. Ahmad’a göre, bu beşerî ve toplum bilimleri alanında üniversite öğrencisi olarak gelip fakültelere girenler, çoğunlukla kendi ülkelerinin üst sınıflarından gelen kişilerdi ve metropolitan ülkelere yerleşme sürecinde kendi tezlerinin belgelerine, daima ezildiklerinin kanıtına ihtiyaç duymaktaydılar. Sınıf analizleri ya da sömürgeciliğin zararlarından bahseden anlatılar, bu nesiller için açıklayıcı ya da anlamlı değildi. Zira onlar, kendi ülkelerinin işçi ya da ezilen sınıfından değildiler ve yine onlar, sömürgecilik ilişkilerinden zarar değil fayda görmüş sınıflara ait ailelerin çocuklarıydılar. Ahmad’a göre, “bu yeni göçmenler arasında yukarı doğru tırmanan profesyonellerin gereksinim duyduğu şey, zaten işgal etmiş oldukları toplumsal konumlarda —yani, çoğunluğu erkek, orta sınıf profesyoneller *olarak*— kendilerine öncelik tanınmasını, iş ve yüksek ücretler verilmesini sağlayacak ezilme anlatılarıydı. Bu amaçlar açısından *Oryantalizm*, kusursuz bir anlatıydı.”²⁰ Ahmad, Subaltern ve post-kolonyal incelemeleri, Üçüncü Dünya Edebiyatı ya da ‘Üçüncü Dünya kadın alt disiplini’ kategorisi gibi kimi kategorilendirme ve inceleme alanlarını da bu çerçevede değerlendirmektedir. Ona göre, —Said’in diğer eserlerinden ve denemelerinden de yararlanarak— Batı’nın toptan suçlanmasına “Batı’ya konumlanma arzusu” eşlik etmektedir. Ayrıca ek olarak, Said’in sınıfsal konumu ile Ahmad’ın yaptığı bu sınıfsal analiz arasında kimi paralelliklerin kurulabileceği de belirtilmelidir.

Ahmad’ın bu tümcü Batı ve sömürgecilik eleştirisine karşıt oluşunun bir diğer nedeni de, Üçüncü Dünya ya da Batı dışı toplumların kendi zorbalıklarının, geriliklerinin, suçlarının da sömürgeciliğe yüklenmiş olmasıdır. Bunu kabul edilemez olarak değerlendirmektedir. Bu noktada sömürgeciliğin “olumlu” yanlarını görmeye davet eder gibidir. Bu konudaki düşüncelerini

²⁰ Aijaz Ahmad, a. g. e., s. 221.

özellikle Marx'ın Said tarafından İngiliz emperyalizminin Hindistan'daki konumuna ilişkin değerlendirmelerinin eleştirilmesi konusuna değinirken dile getirmektedir.

Aijaz Ahmad, Said'in, İngiliz sömürgeciliğinin Hindistan'daki uygulamaları konusundaki değerlendirmeleri dolayısıyla Marx'ı itham etmesini de bu zemine yerleştirir. Ona göre, Marksizmin bir "üretim tarzları anlatısı"ndan başka bir şey olmadığı ve emperyalizm karşıtlığı pozitivist "ilerleme miti" içinde kaybolup gideceği türünden bir önermeyi desteklemek için Marx'ın 1853'te *New York Tribune* için yazdığı -ve bu çerçevede adından sıkça bahsedilen- iki yazısını kullanmak en fazla başvurulan bir yoldur. Bilindiği üzere, Marx, bu yazılarında, İngiltere'nin Hindistan'da ikili bir rol oynadığını belirtir. Birincisi, İngiliz emperyalizminin Hindistan'daki geleneksel yapıları "yıkıcı" etkisidir. İkincisi ise, birincisine bağlı olarak, İngiltere'nin Hindistan'da "insanoğlunun yazgısını yerine getir"mesine imkan tanıyan bir toplumsal devrime sebep olarak oynadığı "tarihin bilinçsiz aleti" olma şeklindeki "ilerici" roldür.²¹ Said, Marx'ın bu değerlendirmelerini Batı'nın oryantalist söylemi içerisinde değerlendirir. Aijaz Ahmad, "Hindistan Konusunda Marx: Bir Aydınlatma"²² başlıklı yazısında bu meseleyi ele alarak Said'e kimi eleştiriler yöneltiyor.²³ Ahmad'ın bu yazıdaki amacı, Said'in İngiliz emperyalizminin Hindistan'daki uygulamaları konusunda Marx'ı ele alış tarzını irdelemektir. Öncelikle Marx'ın gazeteciliğini anlayabilmek açısından kısa bir arka plan sunuyor. Ardından da, Said'in değerlendirmelerinin yanlışlığını ve aynı konuda Hindistan tarihçilerinin dile getirdikleri yaklaşımlara ters düştüğünü gösterebilmek amacıyla, Hindistan'daki mevcut anti-emperyalist tarih literatürünü temsil edebilecek nitelikteki yazarlardan iktibaslar yapıyor. Emperyalizmin Hindistan'da oynadığı "ilerici" rolün ve Hindistan'ın "edebî değışmezliğı" şeklindeki anlayışın Hindistanlı, hem de anti-emperyalist,

²¹ Marx'ın söz konusu iki yazısının Türkçe tercümelemleri için bkz.: Karl Marx, "Hindistan'da İngiliz Egemenliğı" ve "Hindistan'da İngiliz Egemenliğinin Gelecekteki Sonuçları", K. Marx—F. Engels, *Sömürgecilik Üzerine*, Trc.: Muzaffer Erdost, (Ankara: Sol Yay., 1. Baskı, 1977) içinde, s. 33-40 ve 86-93.

²² Aijaz Ahmad, "Hindistan Konusunda Marx: Bir Aydınlatma", a.mlf., *Teoride Sınıf, Ulus, Edebiyat* içinde, s. 251-276.

²³ Marx'ın İngiliz emperyalizminin Hindistan'daki uygulamaları konusundaki değerlendirmeleri sebebiyle, çeşitli çevreler tarafından, Marksizme ve Marx'a bu noktada yöneltilen eleştirilere cevap verebilmek için ihtiyacı Marksist entelektüellerin önemli bir problemi olmuş gibi gözüküyor. Bu türün, Türkçe'ye de çevrilen, en önde gelen örneklerinden bir tanesi Bryan S. Turner'a aittir: *Marks ve Oryantalizmin Sonu*, Trc.: H. Çağatay Keskinok, (İstanbul: Kaynak Yay., 1985).

Gandî'den E. M. S. Namboodripad'a²⁴ kadar pek çok Hintli yazar tarafından da belirlendiğini ifade ederek Marx'ın oryantalist söylem içerisinde değerlendirilmesinin yanlış olacağına dikkat çekiyor. Aijaz Ahmad, Said'in ithamlarını haksız çıkarmak için, Marx'ın emperyalizm karşıtı tavırlarından bahisle, bu konudaki değerlendirmelerinden örnekler de sunuyor. Ahmad'ın diğer bir savunusu da, Marx'ın Hindistan'daki İngiliz sömürgeciliğinin muhtemel neticeleri konusundaki yazılarını "teorik" değil de "sanal ve spekülasyon" olarak değerlendirmek gerektiği iddiasıdır. Bu iddia, konu üzerinde yazan Marksist kalemler tarafından sıkça başvurulan bir savunma aracı olarak dikkat çekiyor. Benzer bir yaklaşımı Bryan S. Turner'ın eserinde de görmek mümkündür. Ancak, aynı yazarlar garip şekilde çelişkili bir tutum içine girerek, Marx'ın yine gazetecilik dönemine ait başka yazılarına, mevcut iddiaları çürütmek için başvurabilmektedirler. Yine Marx'ın 1850'li yıllardaki gazeteciliği, ekonomik sıkıntılar nedeniyle başvurduğu bir yol olarak değerlendirilmekte, gazeteciliğe yaklaşımın özensizliğinden bahsedilmekte ve Marx'ın dönemin ihtiyaçları doğrultusunda ilgi duyduğu Hindistan olaylarına, döneminin bölge ile ilgili üretilmiş bilgileriyle sınırlı ve buna bağlı olarak da, olgularla ilgili bilgilerinin ne kadar üstünkörü olduğu gösterilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca Ahmad, Marx'ın Hindistan toplumunu değerlendirirken olgulara ilişkin kimi yanlış değerlendirmelerde bulunduğunu kabul etmekte ve Marx'ın Hindistan'ın sömürgecilik idaresinde hızla sanayileşeceğine olan inancından daha sonraki dönemlerde vazgeçtiğinin görüldüğünü belirtiyor.

Marx'ın Doğulu toplumlar hakkında "ırkçı" yaklaşımlara sahip olduğunu ya da her türlü emperyalist girişimi desteklediğini söylemenin doğru olmadığı hususunda Aijaz Ahmad'a katılmak mümkündür. Ancak, nihai tahlilde, Marx'ın "insanoğlunun yazgısını gerçekleştirmek" şeklindeki ifadelerinde de görüleceği gibi Batı/Avrupa-merkezci zihniyetin pek çok özelliğini —bilinçli ya da bilinçsiz— paylaştığının, pek çok değerlendirmesinde bu zihniyetin izlerini taşıdığına da farkında olmak gereklidir. Marksizm de, neticede, Batı kültür dünyasının bir ürünüdür ve Marksist Batı da nihayetinde Batılı özellikler taşımaktadır. Marksist anlayışın ya da Marksist uygulamaların, Doğulu toplumlarda Batılı oryantalist söylemden *farklı* ve Marksist idealler açısından *başarılı* sonuçlar üretmediği de ortadadır.

²⁴ Uzun süre Hindistan Komünist Partisi—Marksist'in Genel Sekreterliği görevinde bulunmuştu.

Edward Said'in en saldırgan eleştirmeni *Bernard Lewis* olmuştur. Bernard Lewis, *New York Review of Books*'un 24 Haziran 1982 tarihli nüshasında yayınlanan "The Question of Orientalism" başlıklı eleştirisi, Said'in temel tezlerini ele alan derinlikli bir eleştiri değildir. Lewis'in eleştirisinin önemi ve etkisi, yazarının kimliğinden kaynaklanmaktadır. Lewis, Said'in temel tezlerini tartışmak yerine, meseleyi çok daha spekülâtif bir alanda tartışmayı daha uygun görmüş. Lewis, yazısında, daha ziyade, Said'in Arapça bilgisini, oryantalist literatüre hakimiyetini, seçtiği malzemenin keyfi olup olmadığını sorgulamaktadır.²⁵

Oryantalizm'in antropoloji sahasındaki etkilerini ve Foucault'nun yönteminin Said tarafından kullanılış biçimini ve sınırlarını ele alan iki yazıdan daha söz etmek gereklidir. Bunlardan birincisi Michael Richardson'un, diğeri ise James Clifford'un kaleminden çıkmıştır. *Michael Richardson*, Edward Said'in eserinin antropoloji alanındaki yansımaları ve temsil sorunu üzerinde durmaktadır. Richardson, —Leonard Binder, Sadik Jalal al-‘Azm ve diğeri— birçok eleştirmenin de ısrarla sorduğu soruları tekrarlamaktadır: "En iyisi Said'in anlayışına uygun olabilecek temsili elde edebilmektir. Peki ama, Said'in Doğu'nun doğru bir temsili olarak benimsediği şey nedir? Nihâî noktada Said de, eleştirdiği söylem ile tamamen aynı pozisyonu zorlamaktadır."²⁶

James Clifford, eserinin "On Orientalism"²⁷ başlıklı bölümünde, Edward Said'in eserini, en hareketli zamanlarını 1950'lerin başında yaşayan zenci hareketinin alternatif bir hümanizma olarak Avrupa'ya geri dönüşünün ve Avrupalı ideolojik pratiklerin radikal bir biçimde sorgulanmasını mümkün kılan ve arka planını Michel Leiris'in geliştirdiği söylemin oluşturduğu bir antropoloji ile sömürgecilik ilişkisini irdeleyen zengin literatürün devamı olarak değerlendirmektedir.²⁸ Ona göre, Edward Said'in *Oryantalizm*'i bu belirsiz tarih

²⁵ Lewis'in Said'e yönelik eleştirilerinin ayrıntılı bir değerlendirmesi için bkz.: Yücel Bulut, "1945 Sonrasında Oryantalizme Yöneltilmiş Eleştirilerin Değerlendirmesi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü, 2000, s.149-152. Edward Said ile Bernard Lewis'in İslam medeniyetini ele alma biçimlerini mukayese eden bir çalışma için bkz.: Angel López Santiago, "Two Regards Upon Islam: Edward Said and Bernard Lewis (Or Postmodernity Looks at Modernity in the Face)", Yayınlanmamış Master Tezi, Québec: Université Laval, Département Science Politique, Faculté des Sciences Sociales, 1999.

²⁶ Michael Richardson, "Enough Said: Reflections on Orientalism", *Anthropology Today*, Cilt: 6, No. 4, Ağustos 1990, s. 17.

²⁷ James Clifford, "On Orientalism", *The Predicament of Culture: Twentieth-Century Ethnography, Literature and Art*, (Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1988) içinde, s. 255-276.

²⁸ Clifford'un bu literatüre örnek olarak verdiği yazar ve eserleri şunlar: Antropoloji ile sömürgecilik ilişkisi için: Jacques Maquet, "Objectivity in Anthropology" (*Current Anthropology*, 5:47-55); Dell Hymes,

bağlamına oturan yabancı hakkındaki Batılı bilginin eleştirel bir incelemesidir. Clifford, *Oryantalizm*'i, aynı zamanda, anavatanından uzaklaştırılmış Filistinli birisinin kişisel bir protestosu olarak da görmektedir. Said, "saf" bir akademisyenliğin mevcut olmadığını" da yazıyor. Ona göre bilgi, girift bir biçimde iktidara bağlıdır. Oryantalizm analizleri yıkıcı bir polemiktir; fakat Said'in kitabı bunun dışında belli özelliklere de sahiptir ve kitabın önemini haksız bir şekilde kısıtlamak yanlış olacaktır. *Oryantalizm*, bir kere ciddi bir metin tenkidi denemesidir ve daha da köklü bir biçimde, kültürel söylemin genel biçimleri ve süreçleri konusunda bir dizi önemli farazî epistemolojik düşünceler içerir.²⁹ Clifford'un yazısının ana mihverini ise, Said'in Foucaultcu yöntemi eserinde ne oranda başarıyla uygulayabildiğini tartışmak oluşturmaktadır.

Edward Said'in eserinin 1978 yılında yayınlanması oryantalizme ilişkin oldukça hareketli bir tartışmanın başlangıcına da işaret etmektedir. Kendisinden önce de oryantalizm konusunda fikirler yürütmüş ve batılı oryantalist düşünceye -özellikle de metodolojisine- eleştiriler yöneltmiş şahsiyetlerden söz etmek mümkündür: Enver Abdülmelik, Abdullah Laroui, Yves Lacoste, A. L. Tibawi, Talal Asad, Bryan S. Turner vb. Ancak bu akademisyenlerin hiç biri Said'in etkisine ulaşamamışlardır.

Oryantalizm'in bu denli ses getirişinde, Said'in kendi meslek alanındaki yetkinliğinin ve zengin birikiminin bir etkisi olduğu muhakkaktır. Akademi dünyasındaki saygınlığının değerlendirmelerine bir meşruiyet sağladığı söylenebilir. Ayrıca Filistin davası ile yakından ilgili bir şahıs olması da bir diğer önemli etkidir. Said'in oryantalizm sözcüğünü meslekî bir uzmanlıkla sınırlandırmayı ve sözcüğün genel kültür, edebiyat, ideoloji ve hem toplumsal hem de siyasal tavırlar bağlamında yürürlükte olduğunu göstermeye çalışması

(der.), *Reinventing Anthropology*, (New York: Pantheon, 1969); Talal Asad, (der.), *Anthropology and the Colonial Encounter*, (Londra: Ithaca Press, 1973); Raymond Firth, "Anthropological Research in British Colonias: Some Personal Accounts", *Anthropological Forum*, 4 (özel sayı); Jean Copan, *Critiques et politiques de l'anthropologie*, (Paris: Maspéro, 1974); a.mlf., *Anthropologie et impérialisme*, (Paris: Maspéro, 1975); Gérard Leclerc, *Anthropologie et colonialisme*, (Paris: Fayard, 1972); June Nash, "Nationalism and Fieldwork", *Annual Review of Anthropology*, 4:225-245. Doğu ve İslamiyât incelemeleri için: A. L. Tibawi, "English Speaking Orientalists: A Critique of Their Approach to Islam and to Arab Nationalism", *Muslim World*, 1963, 53(3-4):185-204, 298-313; Anouar Abdel-Malek, "L'orientalisme en crise", *Diogenes*, 1963, 24:109-142; Albert Hourani, "Islam and the Philosophers of History", *Middle Eastern Studies*, 1967, 3:204-268; ve Abdelkebir Khatibi, "Jacques Berque ou le saviour orientale", *Les Temps modernes*, 1976, 359:2159-2181.

²⁹ James Clifford, a. g. e., s. 257.

da; onun eseri önemli kılan bir diğer unsur olarak zikredilmelidir. Foucault'nun bilgi-iktidar formülasyonunu kullanarak iktidar ile bilginin (sömürgeci Batı ile oryantalist bilginin) birbiriyle nasıl kaçınılmaz bir ilişki içerisinde olduğunu ortaya koyan Said; bu şekilde, o döneme kadar, çalışmalarını tarafsızlık iddialarıyla yürüten ya da Doğu dünyasını akademik merak saikiyle ele aldıklarını açıklayan —bununla da tespitlerinin tartışmasız kabulünü bekleyen— oryantalistlerin görünürde bağımsız olarak inşa etmeye çalıştıkları “olgu”ları nasıl oluşturduklarını göstermiş olması da etkinliğini artıran sebeplerindendir.

Oryantalizm'in muhtevası oldukça zengindir. Kitapta atıflarda bulunan eserlerin karşılaştırmalı edebiyat, filoloji gibi birbirinden farklı çeşitli alanlardan olması, kitabın zenginliğinin nedenidir. Birbirlerinden farklı gibi duran ve oryantalistlerin kendi alanları dışında gördükleri edebiyat eserleriyle siyasetçileri, sömürge yöneticilerini, akademik oryantalizmin çalışmalarını birleştirebilme yeteneği ve bunların hepsini “oryantalist arşivin belgeleri olarak okuması” da *Oryantalizm*'in bu alana getirdiği övgüye değer bir yeniliktir. Tekrar edecek olursak; Lamartine ile Olivia Manning, Chateaubriand ile Lord Byron, Albert Camus, Voltaire, Getrude Bell ve *Chanson de Roland*'ın anonim bestecileri, Gibb gibi Arabiyatçılar, Cromer ve Balfour gibi sömürge yöneticileri, Edward Lane gibi edebiyatçılar, Massignon gibi oryantalistler, Henry Kissinger gibi çağımızın önde gelen politikacılarının aynı arşive ait olduklarını, bir-örnek söylemsel oluşumu meydana getirdiklerini düşünmesi *Oryantalizm*'in yeniliğidir. *Oryantalizm*'in bir diğer özelliği de, Foucault'nun yardımcılarıyla oryantalizmi bir *söylem* olarak niteleyen metodolojik yeniliğidir.

Said'in çalışması çoğu kişi tarafından “Batı eleştirisi” ya da “Doğu/İslam savunusu” olarak da okunmuş ve yaygınlaştırılmıştır. Bu kanaatin oluşmasında yazarın Filistinli oluşunun ve Filistin meselesiyle yakın ilgisinin bulunmasının bir etkisi muhakkak vardır. Said'in bu şekilde algılanmasında, Batı'nın —Avrupalı önde gelen oryantalistlerin itiraf etmekten kaçınmadıkları— tek ciddi ve gerçek alternatifinin “İslam” olduğu gerçeğinin önemli bir payı vardır. Eserin ilk baskısının İslamcı dalganın yükselişte olduğu bir döneme denk gelişi ve İslam dünyasının entelektüelleri tarafından hararetle sahiplenilmesinin bu imajı beslediği söylenebilir. Ancak bu imajın yaygınlaşmasında, Batılı akademisyenlerin Said'in eleştirilerini tartışmak yerine, onu “Batı karşıtı” - başka bir deyişle “terörist”- kamp içerisine yerleştirerek mahkum etmek şeklindeki tercihlerinin de önemli bir payı bulunmaktadır. Özellikle bu ikinci

husus, sonraki dönemde Said üzerinde ciddi bir entelektüel baskının sebebi ve en önemli bahanesi olmuştur. Bu baskının izlerini, Said'in, *Oryantalizm*'i yayınladıktan sonra kendisine yöneltilmiş eleştirilere cevaplar vermek amacıyla kaleme aldığı çeşitli yazılarında ve röportajlarında görmek mümkündür.

“Batı karşıtı” olduğu iddiasını ilk elde Said'in kendisi reddetmektedir. Gerek *Oryantalizm*'de ve gerekse de *Oryantalizm*'in yayınlanmasından sonraki tartışmalar esnasında verdiği cevaplarda Said'in dile getirdiği hususlar, Said'in Batı karşıtı olduğu şeklindeki iddiayı destekler mahiyette değildir. Çünkü her şeyden önce, Said, “Doğu” ve “Batı” gibi kavramsallaştırmaların karşısında olduğunu ifade etmektedir. “Doğu, Doğu Değildir” başlıklı yazısında şöyle diyor: “İnsan, yazarı ve tezleriyle açıkça özcülük karşıtı, ‘Doğu’ ve ‘Batı’ gibisinden her tür kesin adlandırma konusunda kökten kuşkucu ve Doğu ile İslamiyet’i ‘savunmak’tan hatta tartışmaktan adam akıllı kaçınan bir kitaba ilişkin bu karikatürleştirici saptırmaları da ne yapacağını bilemiyor.”³⁰

Edward Said'e göre “Doğu”, gerçek olmayan bir dünyadır; o Batılı tarafından üretilmiştir ve “Batı”nın zihniyetinde vardır, gerçek değildir. Bu durum yalnızca Batılılar için geçerli değildir. Doğulunun kendi “Doğu” tanımı için ya da Müslümanın kendi “İslam” ve “Müslüman” tanımları için de bu böyledir. Şöyle diyor: “Benim savunduğum düşünce, örneğin, öz İslamiyet ve Doğu imgelerinin birer imgeden başka bir şey olmadığı ve gerek Müslüman inanç sahipleri topluluğu tarafından, gerekse —anlamlı bir denklik olarak— oryantalistler topluluğu tarafından bu niteliğiyle yüceltildiğidir.”³¹ Byron'un, Chateaubriand'ın, Sacy'nin, Renan'ın, Lane'in, Gibb'in, Massignon'un “Doğu”ları gibi “oryantalistlerin sayısınca Doğu”dan bahsedebileceğine ilişkin imaları da bu yaklaşımının bir ürünü olarak görülmelidir. Bütün bunlara rağmen “Doğu” tamamen uydurulmuş bir şey de değildir, ona göre.

Doğu'nun hayaliliği ya da gerçekliğinin olmayışı, sadece Batı'nın zihninin bir ürünü olarak ele alınışı; aynı zamanda Said'in çözüm önerisi için de bir zemin teşkil etmektedir. Ona göre çözüm şudur: “Ben gerçek, hak yahut sahil İslam yahut Arap Alemi gibi bir tavır almış değilim, böyle bir iddiam olmadı. Fakat, bütün diğer Oryantalizm eleştirmenleri gibi ben de iki hususun özellikle mühim olduğu kanaatindeyim: (1) Metodolojik bir uyanıklık ki o

³⁰ Edward W. Said, “Doğu, Doğu Değildir: Oryantalizm Çağının Yaklaşan Sonu”, Trc.: Neemiye Alpay, *Varlık*, Şubat 1996, Sayı: 1061, s. 42. [Yazının İngilizce aslı için bkz.: Edward W. Said, “East isn't East: The Impending End of the Age of Orientalism”, *Time Literature Supplement*, 3 Şubat 1995, s. 3-5.]

³¹ Edward W. Said, “Doğu, Doğu Değildir”, s. 43.

suretle Oryantalizm “pozitif” (tarafsız, nesnel) bir bilim dalı olarak değil, ‘critical’ (eleştirici, yanlı) bir bilim dalı olarak görülebilsin. (2) Bu Doğu-Batı ayırımının bir yerde durması için takınılacak kesin bir tavır. (...) Ben bu ikinci hususa özellikle yakın olduğum cihetle Doğu ve Batı gibi ayırımları zaten kabul etmiyorum.”³² Ayrıca Said, eserini, oryantizmin bir alternatifi olması için kaleme almadığını da belirtmektedir.³³ Kolaylıkla anlaşılacağı gibi Said, iki dünya arasında bir uzlaşmanın gerçekleşmesi gereğinden söz etmektedir. Dolayısıyla, Foucault’nun bilgi/iktidar ilişkisi analizini çalışmasının temelini yerleştiren Said, benzer süreçlerden geçilerek oluşturulacak oryantizim ya da Batı karşıtı bir söylem biçimine de karşı ilan etmektedir.

Çözüm noktasında Said, bir tür “çoğulculuk” önermektedir. [Bu yönüyle, Victoria Holbrook gibi bazı yazarların *Oryantalizm*’in “kültürel çoğulculuk” noktasındaki olumlu katkısından bahsetmeleri ya da Aijaz Ahmad gibi bazı eleştirmenlerin Said’i “yüksek hümanist” değerlere bağlı olmakla nitelemeleri yerinde bir tespit olarak görünmektedir.] Fakat bu çoğulculuğun ne anlama geldiği Said’in eserinde oldukça muğlaktır. Bir taraftan nihai noktada ideolojik bir yaklaşım ima eden “Üçüncü Dünya” gibi kavramları rahatlıkla kullanırken, Doğu’nun gerek kendisi hakkında ve gerekse de oryantizmin karşıtı olarak oksidentalizm [garbiyatçılık] şeklindeki bir imaj üretmesinin yanlışlığını vurgulamak, en hafifinden çözüm noktasında Said’in zihninde açıklığa kavuşmuş bir önerinin bulunmadığını göstermektedir.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir: Mevcut tartışma içerisinde birbirini anlamak —eğer gerçekten böyle bir amaç varsa— ancak Batı-dışı toplumların kendileri olarak ve kendi adlarına konuşabildikleri ölçüde mümkün olabilecektir. Edward Said ise oryantist söylemi eleştirirken, entelektüel nesnellik adına, Batı-dışı toplumların bu haklarını kullanırken muhtemel tehlikelere de dikkat çekiyor, hatta uyarıları bu hakkın kullanımının —neredeyse— imkansız olduğunu düşündürmektedir.

Edward Said’in eserlerinin geneli göz önüne getirildiğinde, başlangıçta da vurguladığımız gibi, çalışma alanları ile kendi kişisel serüveni ve özellikleri arasındaki benzerlikler dikkat çekicidir. Joseph Conrad ile kendisi arasındaki ilginç benzerliğin altını bizzat kendisi çizmektedir. *Entelektüel* adlı çalışmasında ortaya koyduğu “entelektüel” portresi, toplumlararası meselelerdeki kendi

³² Edward Said, “Ek: Oryantalizme Yeniden Bakış”, *Oryantalizm* içinde, s. 524.

³³ Edward Said, *Oryantalizm*, 508.

pozisyonunu da belli ölçüde açıklamaktadır. Yine, daha önce belirttiğimiz üzere, *Oryantalizm* adlı çalışması, onun Filistinli bir Arap olarak Amerikan toplumu içerisinde yaşadığı –çerçevesini “Dünyalar Arasında” ve *Yersiz Yurtsuz*’da yine bizzat kendisinin çizdiği- sıkıntıların bir neticesi olarak ortaya çıkmış ve 1967 Arap-İsrail savaşının tetiklediği bir çalışmadır.³⁴

Edward Said, *Oryantalizm*’de 19. yüzyıl sömürge çağının oryantalizmini değerlendirmektedir ve ağırlıklı olarak da Fransız ve İngiliz oryantalizmini ele almaktadır. O nedenle sömürge ilişkilerinde geride kalan Almanya’nın oryantalist çalışmalarını eserine dahil etmemiştir. İkinci Savaş sonrasında İngiliz ve Fransız imparatorluklarının mirasını devralan ABD’deki oryantalist çalışmalarının eserde ele alınışı ise oldukça yüzeyseldir. Ayrıca bu ele alışın, “mutlak” bir eleştiri niteliği taşımadığı da belirtilmelidir. Eleştiriler, değişen şartlara uyum gösterilmesi gerektiğinden hareketle geliştirilmiştir. Ancak İkinci Savaş sonrasında, dönemin özellikleri gereği,³⁵ oryantalizmin gerek yaklaşım, gerek isim ve gerekse de yöntem itibarıyla —temel yaklaşımlarını sürdürmekle birlikte— zaten değişmiş olduğu gözden kaçırılmaması gereken bir husustur.

Said *Haberlerin Ağında İslam* başlıklı eserinde Amerika’da üç temel muhalif bilgi türü ve şablonculuğa karşı çıkabilecek güçte üç çevreden bahsetmektedir. Bir tanesi, kurulu düzen tarafından henüz içerilmemiş ve yaşlılarının önyargılarından görece bağımsız genç alimler; bir diğeri ya radikal bir konumdan kurulu olana meydan okuyan veya ortalama bir uzmandan daha fazla derinlik ve vukufiyete sahip kurumlaşmış bilim adamları; ve üçüncüsü de alim olmayan, savaş karşıtı ve anti-empyralist gruplardır.³⁶ Bunun dışında gerek ABD’de ve gerekse de dışarıda konuya ilişkin muhalif yazarları pek dikkate almış görünmüyor. Bunu, hem kendi muhatabı olarak Batı’yı seçmiş olduğunun bir göstergesi, hem de kendi zihniyetinin sınırlarını Batı ile özdeş gördüğünün işareti olarak alabiliriz. Edward Said, oryantalizmin temel dogmalarına eleştiriler getirmektedir. Fakat o, bunu, bağımsız bir kimlik olarak “Şark ve Şarklılık” adına yapmaz. Daha ziyade, o, kendisine “kendisi” olarak

³⁴ Said’in oryantalizme ve Filistin davasına ilgi duyma süreci ile alakalı olarak bkz.: “Edward Said ile Oryantalizm Tartışması”, *Oryantalizm Eleştirileri* içinde, s. 159-173; ve Nubar Hovsepian, “Connections with Palestine”, Michael Sprinker, (der.), *Edward Said: A Critical Reader*, (Cambridge: Blackwell Publishers, 1992) içinde, s. 5-18.

³⁵ İkinci Savaş sonrası dönemin özelliklerini ve bu özelliklere bağlı olarak şarkiyat araştırmaları sahasında yaşanan gelişmelere dair bir değerlendirme için bkz.: Yücel Bulut, *Oryantalizmin Kısa Tarihi*, (İstanbul: Küre Yay., 2. Baskı, 2004), s. 131-160.

³⁶ Edward Said, *Haberlerin Ağında İslam*, Trc.: Alev Alatlı, (İstanbul: Pınar Yay., 1984), s. 181 vd.

“metropol”de yer edinmeye çalışan bir “yersiz yurtsuz” olarak konuşmaktadır. O nedenle de, —birçok eleştirmenin ifade ettiklerinin aksine— Said’te kökten bir Batı karşıtlığı söz konusu değildir ve Batılı bir proje olan oryantalizmi eleştirirken yine Batılı düşünürlerden hareket etmiştir. Buna rağmen, kültür araştırmalarında Avrupa-merkezci yaklaşımın eleştirisine Said’in yaptığı katkılar inkar edilemez. Onun eserleri ve her şeyden önemlisi pratiği, bu yolda ilerlemek isteyenler için çok ciddi bir “miras” olarak yararlanılmayı beklemektedir.

Ek: Edward Said'in Yayın Listesi³⁷

- "The Letters and Short Fiction of Joseph Conrad", Doktora Tezi, Harvard University, 1964.
- "Conrad, Nostromo Record and Reality", in John Unterecker, (der.), *Approaches to the Twentieth Century Novel*, s. 108- 152, New York: Crowell, 1965.
- Joseph Conrad and the Fiction of Autobiography*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press; Londra: Oxford University Press, 1966.
- "The Arab Portrayed", in Ibrahim Abu-Lughod, (der.), *The Arab-Israeli Confrontation of June 1967: An Arab Perspective*, s. 1-9. Evanston, Ill.: Northwestern University Press, 1970.
- "Configuration of Themes", *Nation*, 30 Mayıs 1966, c. 202, sy. 22, s. 659-661 [J. Hillis Miller'in *Poets of Reality: Six Twentieth Century Writers* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı.]
- "A Sociology of Mind", *Partisan Review*, Yaz 1966, c. 33, sy. 3, s. 444-448, [Lucien Goldmann'ın *The Hidden God: A Study of Tragic Vision in the Pensées of Pascal and the Tragedies of Racine* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı].
- "Endgames", *Book Week*, 30 Nisan 1967, c. 4, sy. 34, s. 4, 13, 18 [Frank Kermode'nin *The Sense of an Ending* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı].
- "Labyrinth of Incarnations: The Essays of Maurice Merleau-Ponty", *Kenyon Review*, Ocak 1967, c. 29, sy. 1, s. 54-68.
- "Review of John Middleton Murry's Jonathan Swift", *Book Week*, 1 Temmuz 1967.
- "Sense and Sensibility", *Partisan Review*, Güz 1967, c. 34, sy. 4, s. 627-633 [R. P. Blackmur'un *A Primer of Ignorance*, E. D. Hirsch'ün *Validity in Interpretation* ve Georges Poulet'nin *The Metamorphoses of the Circle* adlı eserlerine dair bir değerlendirme yazısı].
- "The Totalitarianism of Mind", *Kenyon Review*, Mart, s. 256-268 [Claude Lévi-Strauss'un *The Savage Mind* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı].
- "Vico: Autodidact and Humanist", *Centennial Review*, Yaz 1967, c. 11, sy. 3, s. 336-352.
- "Amateur of the Insoluble", *Centennial Review*, Kış 1968-1969, c. 21, sy. 4, [E. M. Cioran'ın *The Temptation to Exist* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı].
- "Beginnings", *Salmagundi*, Güz 1968, c. 2, sy. 4, s. 36-55.
- "Review of Bernard C. Meyer's Joseph Conrad: A Psychoanalytic Biography", *JEGP* Ocak 1968, c. 67, sy. 1, s. 174- 178.
- Erich Auerbach'ın "Philology and *Weltliteratur*" başlıklı makalesini tercüme edip bir de Giriş bölümü yazmıştır, (Maire Said ile birlikte), *Centennial Review*, Kış 1969, c. 13, sy. 1, s. 1-17.
- "Swift's Tory Anarchy", *Eighteenth-Century Studies*, Güz 1969, sy. 3, s. 48-66.

³⁷ Edward Said'in tüm yazı hayatı boyunca kaleme aldığı gazete makalelerinin, akademik nitelikli eserlerinin, makalelerinin, kendisiyle yapılan röportajların, çeşitli toplantılarda yaptığı konuşmaların çok büyük çoğunluğunu barındıran bu liste, <http://www.edwardsaid.org> ve <http://sun3.lib.uci.edu/indiv/scctr/Wellek/said> adlı internet sitelerinden yararlanarak hazırlanmıştır.

- "Beginnings", in George Plimpton ve Peter Arderly, (der.), *The American Literary Anthology*, 3: *The Third Annual Collection of the Best from the Literary Magazines*, New York: Viking Press, 1970. [Ayrıca bkz.: "Beginnings" (1968).]
- "The Crisis in the Middle East: An Exchange", *Columbia Forum*, Bahar 1970, c. 13 sy. 1, s. 45. [Sholomo Avineri'nin Said'in *The Palestinian Experience* (1970) adlı eserine karşılık olarak yayınladığı çalışmasına bir cevap olarak kaleme alınmıştır.]
- "Eight Books on Conrad", *Victorian Studies*, Haziran 1970, c. 13, sy. 4, s. 429-433 [Conrad hakkında yayınlanmış 8 kitaba ilişkin bir değerlendirme yazısı].
- "Introduction", Joseph Conrad'ın *Three Novels* adlı eseri için, s. vii-xvi, New York: Washington Square Press, 1970.
- "Narrative: Quest for Origins and Discovery of the Mausoleum", *Salmagundi*, Bahar 1970, sy. 12, s. 63-75.
- "Notes on the Characterization of a Literary Text", *MLN*, Aralık 1970, c. 85, sy. 6, s. 765-790.
- "The Palestinian Experience", in Herbert Mason, (der.), *Reflections on the Middle East Crisis*, s. 127-147, *Studies in the Behavioral Sciences*, 7. The Hague & Paris: Mouton, 1970.
- "The Palestinian Experience", *Columbia Forum*, Kış 1970.
- "A Palestinian Voice", *The Middle East Newsletter*, Ekim-Kasım 1970, c. 4, sy. 8, s. 11.
- "A Standing Civil War" Review of Phillip Knightley's and Colin Simpson's *The Secret Lives of Lawrence of Arabia*. *Hudson Review*, Kış 1970-1971, c. 23, sy. 4, s. 759-766.
- "Abecedarium Culturae: Structuralism, Absence, Writing" *TriQuarterly*, 1971, sy. 20, s. 3371. ["Abecedarium Culturae: Structuralism, Absence, Writing", in John K. Simon, (der.), *Modern French Criticism: From Proust and Valery to Structuralism*. Chicago: University of Chicago Press, 1972, s. 341-392.]
- "The Future of Palestine: A Palestinian View", in Abdeen Jabara ve Janice Terry, (der.), *The Arab World from Nationalism to Revolution*, AAUG Monograph Series, 3. Wilmette, Ill.: Medina University Press International, 1971.
- "George Steiner's Extraterritorial: Papers on Literature and the Language Revolution" *New York Times Book Review*, 1 Ağustos 1971, s. 1.
- "Linguistics and the Archeology of Mind", *International Philosophical Quarterly*, Mart 1971, c. 11, sy. 1, s. 104-134.
- "Molestation and Authority in Narrative Fiction", in J. Hillis Miller, (der.), *Aspects of Narrative: Selected Papers from the English Institute*, s. 47-68. New York: Columbia University Press, 1971.
- "Les Palestiniens face aux responsabilites de la defaite; la prolongation du conflit entre Israel et les pays Arabes", *Le Monde Diplomatique*, 1 Ekim 1971, s. 5.
- "What is Beyond Formalism?", *MLN*, Aralık 1971, c. 86, sy. 6, s. 933-945.
- "Eclecticism and Orthodoxy in Criticism", Ihab Hassan'ın *The Dismemberment of Orpheus: Toward a Postmodern Literature*, adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *Diacritics*, Bahar 1972, c. 2, sy. 1, s. 2-8.
-

- "A Good Man Against Theories": Review of Paul Goodman's *Speaking and Language: Defence of Poetry*, *New York Times Book Review*, 20 Şubat 1972, s. 21-22.
- "Introduction", in Arthur Conan Doyle, *Adventures of Sherlock Holmes*, New York: Washington Square Press, 1972.
- "Michel Foucault as an Intellectual Imagination", *Boundary*, 2 (Güz 1972), c. 1, sy. 1, s. 1-36.
- Review of Roland Barthes' *Critical Essays and Mythologies*, *New York Times Book Review*, 30 Temmuz 1972, sy. 5, s. 15.
- "Al-Tamanu' wa al-Tajanub wa al-Ta'aruf", [Witholding Avoidance, Recognition] *Mawagif*, Mart 1972.
- "Al-Yasar al-Amriki wa al-Qadaya al-Filastiniyyah", *Shu'un Filastiniyyah*, Mart 1972, sy. 7, s. 208-212.
- "Arabs and Jews", *New York Times*, 14 Ekim 1973.
- The Arabs Today: Alternatives for Tomorrow*, Fuad Suleiman ve Edward Said, (der.), Columbus, OH: Forum Associates, 1973. Said tarafından yazılmış bir Giriş bölümünü içermektedir, s. 5-7. Eserde yer alan yazılar, Arap-Amerikan Üniversite Mezunları'nın 29-31 Ekim 1971 tarihleri arasında Boston'da tertip ettikleri 4. yıllık geleneksel toplantılarında sunulmuştur.
- "On Originality", in Monroe Engel, (der.), s. 49-65. *Harvard English Studies*, 4. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1973.
- "Response", *Diacritics*, Bahar 1973, c. 3, sy. 1, s. 53-56. [Ihab Hassan'a cevap.]
- "The Text as Practice and as Idea", *MLN*, Aralık 1973, c. 88, sy. 6, s. 1071-1101.
- "The Arab Mind", [Mektup], *Commentary*, Mayıs 1974, c. 57, sy. 5, s. 4 ve 6. [Bu yazı, Gil Carl Alroy'un *Commentary*'nin daha önceki bir sayısında [c. 57, sy. 2, s. 56-61] yayınlanan "Do the Arabs Want Peace?" başlıklı yazısı üzerine kaleme alınmıştır. Gil Carl Alroy'un cevabı, Said'in mektubunun yayınlandığı aynı sayıdadır, s. 6-7.]
- "Arabic Prose and Fiction Since 1948: An Introduction", in Halim Barakat, *Days of Dust*, s. ix-xxxiv, İng. Trc.: Trevor Le Gassick, Wilmette, IL: Medina University Press International, 1974.
- "Arabs and Jews: Possibility of Concord", *Journal of Palestine Studies*, 1974, c. 3, sy. 2, s. 314. [Ayrıca bkz.: "Arabs and Jews" (1973).]
- "Arabs and Jews", Association of Arab-American University Graduates, Inc., North Dartmouth, Massachusetts, Information Papers, No. 11, 13-24 Ocak, North Dartmouth, Mass.: Association of Arab-American University Graduates, 1974. Derneğin Washington, D.C.'de tertip edilen 6. yıllık geleneksel toplantısında sunulmuştur, 19-21 Aralık 1973.
- "Conrad: The Presentation of Narrative", *Novel*, Kış 1974, c. 7, sy. 2, s. 116-132.
- "An Ethics of Language", Michel Foucault'nun *The Archeology of Knowledge ve the Discourse on Language* başlıklı eserlerinin eleştirel tanıtımları, *Diacritics*, Yaz 1974, c. 4, sy. 2, s. 28-37.
- "A French Marxist Explains the Mysterious Near East", Maxime Rodinson'un *Islam and Capitalism* adlı çalışmasının eleştirel tanıtımı, *New York Times Book Review*, 10 Kasım 1974, s. 4.

- "Getting to the Roots", *American Report*, 26 Kasım 1973.
- "Notes on the Characterization of a Literary Text", in Richard Macksey, (der.), *Velocities of Change: Critical Essays from 'MLN'*, s. 32-57, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1974. [Ayrıca bkz.: "Notes on the Characterization of a Literary Text" (1970).]
- "An Open Letter to the Israelis", *Newsweek International*, 12 Aralık 1974.
- "U.S. Policy and the Conflict of Powers in the Middle East", *Journal of Palestine Studies*, Kış 1974.
- Beginnings: Intention and Method*, New York: Basic Books, 1975. [Said, bu eserle, Columbia Üniversitesi tarafından her yıl verilen Lionel Trilling Ödülü'nün ilkinin kazandı.]
- "Chomsky and the Question of Palestine", *Journal of Palestine Studies*, Bahar 1975, c. 4, sy. 3, s. 91-104.
- "Contemporary Fiction and Criticism", *TriQuarterly*, Bahar 1975, sy. 33, s. 231-256.
- "Conrad, Joseph (1857-1924)", in Martin Tucker ve Rita Stern, (der.), *Modern British Literature*, c. 4: Ek, New York: Ungar, 1975. [Ayrıca bkz.: *Joseph Conrad and the Fiction of Autobiography*, 1966, s. 12-13.]
- Lebanon: Two Perspectives*, Arab World Issues, Occasional Papers, 1, (Leila Meo ile birlikte), Detroit, Mich.: Association of Arab-American University Graduates, 1975.
- "Review of Harold Bloom's A Map of Misreading", *New York Times Book Review*, 13 Nisan 1975, s. 23-25.
- "Shattered Myths", in Naseer H. Aruri, (der.), 1973, s. 408-447. AAUG Monograph Series: 6, Wilmette, IL: The Medina University Press International, 1975. [Bu yazının daha kısa bir versiyonu için bkz.: "Orientalism and the October War: The Shattered Myths," in *Arabs in America*, s. 83-112].
- "The Text, the World, the Critic", *Bulletin of the Midwest Modern Language Association*, Güz 1975, c. 8, sy. 2, s. 1-2
- "Arabs and Jews", *Bulletin of Peace Proposals*, 1976, c. 7, sy. 4, s. 295-296.
- "Arabs, Islam and the Dogmas of the West", *New York Times Book Review*, 31 Ekim 1976, sy. 4-5, s. 35-37. [*Cambridge History of Islam* dahil, yakın dönemde çıkmış İslam hakkındaki 11 kitaba ilişkin bir değerlendirme yazısı.]
- "Between Chance and Determinism", *TLS [Times Literary Supplement]*, 6 Şubat 1976, sy 3856, s. 126-127 [Bela Kiralyfalvi'nin *György Lukács* adlı çalışmasına dair bir değerlendirme yazısı].
- "Conrad and Nietzsche", in Norman Sherry, (der.), *Joseph Conrad: A Commemoration*, Londra: Macmillan, 1976, s. 65-76. [Uluslararası Conrad Konferansı (1974)'na sunulan tebliğler.]
- "Interview with *Diacritics*", *Diacritics*, Güz 1976, c. 6, sy. 3, s. 30-47.
- "On Repetition", in Angus Fletcher, (der.), *The Literature of Fact: Selected Papers from the English Institute*, s. 135-158, [Enstitü'nün 1974 ve 1975'de tertip ettiği iki toplantıda sunulan tebliğler], New York: Columbia University Press, 1976.
- "The Palestinians and American Policy", in Association of Arab-American University Graduates, Inc., Detroit, Michigan, *Information Papers*, No. 11, Ocak 1976

- "Raymond Schwab and the Romance of Ideas", *Daedalus*, Kış 1976, c. 105, sy. 1, s. 151-167.
- "Roads Taken and Not Taken in Contemporary Criticism", *Contemporary Literature*, 1976, sy. 17, s. 327-348. Ayrıca bkz.: "Roads Taken and Not Taken in Contemporary Criticism", in Murray Krieger ve L. S. Dembo, (der.), *Directions for Criticism: Structuralism and Its Alternatives*, s. 33-54. Madison: 1977.
- "Summary of Statement", "Prepared Statement of Edward W. Said," (Abu Lughod ile birlikte) "Questions and Discussion", in U.S. Congress. House. Special Subcommittee on Investigations of the Committee on International Relations. The Palestini an Issue in Middle East Peace Efforts, s. 28-31, 31-36, 36-62. Hearings. 94th Cong., 1st sess., September 30, 1975. Washington: U.S. Government Printing Office, 1976.
- "Under Western Eyes", *TLS*, 10 Aralık 1976, sy. 3900, 1559-1560 [M. M. Badawi'nin *A Critical Introduction to Modern Arabic Poetry* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı].
- "Vico on the Discipline of Bodies and Texts", *MLN*, Ekim 1976, c. 91, sy. 5, s. 817-826.
- "Israel and the Controversial Palestinians" *Boston Globe*, 27 Aralık 1977, s. 23.
- "Orientalism" *Georgia Review*, Bahar 1977, s. 162-206.
- "Palestinians", *New York Times*, 6 Ekim 1977.
- "Renan's Philological Laboratory", in Quentin Anderson, Stephen Donadio ve Steven Marcus, (der.), *Art, Politics, and Will: Essays in Honor of Lionel Trilling*, s. 59-98, New York: 1977.
- "The Arab Right Wing", in *Association of Arab-American University Graduates, Information Paper*, No. 21, Eylül 1978, "Reaction and Counterreaction in the Contemporary Arab World," s. 1-6. Detroit, Michigan: Association of Arab-American University Graduates, 1978.
- "The Idea of Palestine in the West", *Middle East Research and Information Project*, Eylül 1978, c. 8, sy. 7, [70], s. 3-11.
- "Israel's Thirty Years", *New Statesman*, 12 Mayıs 1978, c. 95, sy. 2460, s. 633-634.
- "New York Jew" [Mektup], (başkalarıyla birlikte), *New York Times Book Review*, 25 Haziran 1978, s. 56. Letter disputes Alfred Kazin's depiction of Lionel Trilling.
- Orientalism*, New York: Pantheon Books; London: Routledge & Kegan Paul; Toronto: Random House, 1978. [Ulusal Kitap Eleştirmenleri Grubu Ödülleri'nin eleştiri dalında ikincilik kazandı.] [Bu eserin Türkçe'de 3 ayrı çevrisi bulunmaktadır: (1) Edward Said, *Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Kolu*, Trc.: Selahattin Ayaz, (İstanbul: Pınar Yay., 2. Baskı, 1989); (2) *Şarkiyatçılık: Batı'nın Şark Anlayışları*, Trc.: Berna Ülner, (İstanbul: Metis Yay., 1999); (3) Eserin Türkçe'deki ilk tercümesini yapan Nezih Uzel'in nüshası; önce Pınar Yayınları (İstanbul: 1982), daha sonra da İrfan Yayınevi (İstanbul: 4. Baskı, 1998) tarafından yayınlanmıştır.]
- "The Problem of Textuality: Two Exemplary Positions", *Critical Inquiry*, Yaz 1978, c. 4, sy. 4, s. 673-714.
- "Rhetorical Questions", *New Statesman*, 12 Mayıs 1978.
- "The Acre and the Goat", *New Statesman*, 11 Mayıs 1979, c. 97, sy. 2512, s. 685-688.

- "Edward Said" [Ses Kaydı], FKÖ Dizisi, Los Angeles: Pacifica Tape Library, 1979. 1 ses kasedi (64 dk.).
- "An Exchange on Deconstruction and History", *Boundary 2*, Güz 1979, c. 8, sy. 1, s. 65-74 [Marie-Rose Logan, Eugenio Donato, William Warner ve Stephen Crites ile birlikte].
- "Exchange on Orientalism", *New Republic*, 1979, c. 180, sy. 20, s. 39-40.
- "Islam, Orientalism and the West: An Attack on Learned Ignorance", *Time*, 16 Nisan 1979, c. 113, sy. 16, s. 54.
- "La Paix maintenant?", *Les Temps Modernes*, Eylül 1979, c. 34, sy. 398, s. 439-518. Arab-İsraeli Colloquium, Paris, 14-15 Mart 1979. [Edward Said, Jean-Paul Sartre ve başkalarının katılımı ile gerçekleştirilen tartışma.]
- The Palestine Question and the American Context*, Filistin Araştırmaları Enstitüsü Tebliği, 1, Beyrut: Institute for Palestine Studies, 1979.
- "The Palestinian Mission", *New York Times*, 19 Kasım 1979 [Bu yazı, *The Question of Palestine* (1979) adlı çalışmasında da kullanılmıştır.]
- "Palestinian Prospects Now: Edward Said Speaks with Mark Bruzonsky", [Röportaj], *Worldview*, Mayıs 1979, c. 22, sy. 5, s. 4-10.
- The Question of Palestine*, New York: Times Books, 1979. [Türkçesi için bkz.: *Filistin'in Sorunu*, Trc.: Alev Alatlı, (İstanbul: Pinar Yay., 1984).]
- "Rashid Hussein", in Kemal Boullata ve Mirène Ghossein, (der.), *The World of Rashid Hussein: A Palestinian Poet in Exile*, AAUG Monograph Series, 12. Detroit: Arab- American University Graduates, 1979.
- "Reflections on Recent American 'Left' Literary Criticism", *Boundary 2*, Güz 1979, c. 8, sy. 1, s. 11-30.
- "The Text, the World, the Critic", in Josué Harari, (der.), *Textual Strategies: Perspectives on Post-Structuralist Criticism*, s. 161-188, Ithaca: Cornell University Press, 1979.
- "Whose Islam?", *New York Times*, 29 Ocak 1979.
- "Zionism from the Standpoint of Its Victims", *Social Text*, Kış 1979, sy. 1, s. 7-58. [Bu yazının gözden geçirilmiş hali, *The Question of Palestine* (1979)'de yeniden yayınlandı, s. 56-114.]
- "Bitter Dispatches from the Third World", V. S. Naipaul'un *The Return of Eva Peron* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı; *The Killings in Trinidad* ile birlikte, *Nation*, 3 Mayıs 1980, c. 230, sy. 17, s. 522-525.
- "Crossing the Barrier", Maxine Rodinson'un *Marxism and the Muslim World*, W. Montgomery Watt'ın *What is Islam?* ve Albert Hourani'nin *Europe and the Middle East* adlı eserlerine dair bir değerlendirme yazısı, *New Statesman*, 6 Haziran 1980, c. 99, sy. 2568.
- "Iran", *Columbia Journalism Review*, Mart-Nisan 1980, c. 18, sy. 6, s. 23-33.
- "Iran -- Reply", [Mektup], *Columbia Journalism Review*, Mayıs-Haziran 1980, c. 19, sy. 1, s. 84.
- "Islam, the Philological Vocation, and French Culture: Renan and Massignon", in Malcolm H. Kerr, (der.), *Islamic Studies: A Tradition and Its Problems*, s. 53-72. VII. Giorgio Levi

- Della Vida Konferansı, University of California, Los Angeles, 1979. Malibu, California: Undena Publications, 1980.
- "Islam Through Western Eyes", *Nation*, 26 Nisan 1980, c. 230, sy. 16, s. 488-492.
- "Literary Lives", Ian Watt'in *Conrad in the Nineteenth Century* adlı kitabının tanıtım-değerlendirmesi, *New York Times Book Review*, 9 Mart 1980, s. 23-24.
- Literature and Society: Selected papers from the English Institute*, 1978, nev ser., 3. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1980. [Saïd, editörlüğünü yaptığı bu esere bir de önsöz yazmıştır, s. vii-xi.]
- "Looking Beyond Autonomy Talks", *Newsday*, 18 Mayıs 1980.
- "L'Orient, fantasma de l'Occident", Tahar Ben Jelloun ile Röportaj, *Le Monde*, 7-8 Aralık 1980.
- "The Palestine Question and the American Context", *Arab Studies Quarterly*, Bahar 1980, c. 29, sy. 2, s. 127-149.
- "The Palestinian People's First Priority", [Mektup], *New York Times*, 22 Haziran 1980. [*New York Times*'in 15 Haziran 1980 tarihinde yayınlanan "A Minor League Mideast Game" başlıklı editorial yazı hakkındaki yorumlarını içermektedir.]
- "Peace and Palestinian Rights", *Dialogue*, Yaz-Güz 1980, sy. 24, s. 12-15.
- "The Problem of Textuality: Two Exemplary Positions", in Morris Philipson ve Paul J. Gudel, (der.), *Aesthetics Today*, s. 87-133, Nev York: New American Library, A Meridian Book, 1980. [Bkz.: "The Problem of Textuality: Two Exemplary Positions" (1978).]
- 'al-Qadiyah al-Filistinayah wa-al-mujitama' al-Amriki. Beirut: Mu'assasat al-Dirasat al-Filastiniyah, 1980. [*The Palestine Question and the American Context* (1979)'in Arapça tercümesi.]
- "Responses-I", *New Leader*, 11 Ağustos 19-20. [Saïd, Cynthia Ozick'in aynı derginin 30 Haziran 1980 tarihli nüshasında yayınlanan "Carter and the Jews" başlıklı yazısına cevap veriyor.]
- Leila Ahmed'in *Edward W. Lane: A Study of His Life and Work and of British Ideas of the Middle East in the Nineteenth Century* başlıklı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *Middle East Journal*, Yaz 1980, c. 34, sy. 3, s. 364-365.
- "Tourism Among the Dogs", Peter Stansky ve William Abrahams'in *Orwell: The Transformation* adlı eserlerinin değerlendirmesi, *New Statesman*, 18 Ocak 1980, c. 99, sy. 2548, s. 93-94.
- "What is the Future for the Palestinians?", *New Society*, 18-25 Aralık 1980, c. 54, sy. 944, s. 544-546.
- "The Arabs Should Face Their Real Priorities", *New York Times*, 21 Haziran 1981.
- "A Changing World Order: The Arab Dimension", *Arab Studies Quarterly*, Bahar 1981, c. 3, sy. 2, s. 198-202. [*Covering Islam* (1981)'dan iktibas edildi.]
- "Covering Islam", *TLS*, 1981, sy. 4104, s. 1393. [M. E. Yapp'ın *Covering Islam* ile ilgili değerlendirme yazısına cevap.]
- Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How We See the Rest of the World*, New York: Pantheon; Londra: Routledge & Kegan Paul, 1981. [Türkçesi: *Haberlerin Ağında İslam*, Trc.: Alev Alatlı, (İstanbul: Pınar Yay., 1984).]

- "Crazy America", *London Review of Books*, 19 Mart-1 Nisan 1981, c. 3, sy. 5, s. 11-12.
- "Darkness at Noon in the States", *Guardian*, 23 Mart 1981, s. 17. [ABD'deki Filistinliler hakkında bir yazı.]
- "Edward Said Replies", *Harper's Magazine*, Mart 1981, c. 262, sy. 1570, s. 5-6. [Harold Wershaw, Zarko G. Bilbija ve Carl Berg'in "Inside Islam" (1981) vesilesiyle kaleme aldıkları mektuplara cevap.]
- "Ending Ambiguity: Reflections on the Palestinians", *Nation*, 5 Aralık 1981, c. 233, sy. 19, s. 601-605.
- "Expectations of Inferiority", *New Statesman*, 16 Ekim 1981, c. 102, sy. 2639, s. 21. [V. S. Naipaul'un *An Islamic Journey* adlı çalışması hakkında.]
- "Grey Eminence", Ronald Steel'in *Walter Lippmann and the American Century* başlıklı çalışmasına dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 5-18 Mart 1981, c. 3, sy. 4, s. 7.
- "Inside Islam", *Harper's Magazine*, Ocak 1981, c. 262, sy. 1568, s. 25-32. [*Covering Islam* (1981)'dan iktibas.]
- "Inside Islam: How the Press Missed the Story", *Current*, Şubat 1981, sy. 230, s. 44-56.
- "Lord Kim", John McClure'un *Kipling and Conrad: The Colonial Fiction* başlıklı çalışmasına dair bir değerlendirme yazısı, *Inquiry*, 7 ve 21 Aralık 1981, c. 5, sy. 1, s. 31-32.
- "Reflections on the Palestinians", *Nation*, 5 Aralık 1981, sy. 233, s. 601-605.
- She'elat Palestin*. İbranice'ye trc.: Ronit Lantin ve Yaheli Amit, Kudüs: Mifras, 1981. [*The Question of Palestine* (1979)'in İbranice'ye yapılmış tercüme nüshası].
- "Adding to the Mythology: Reply", [Mektup], *Nation*, 1982, c. 234, sy. 14, s. 416.
- "Begin's Zionism Grinds On", *New York Times*, 11 Haziran 1982, c. 131, sy. 45/341, s. 31.
- "Blind Alleys on the Road to a Satisfactory Peace", *Guardian*, 24 Mart 1982, s. 12.
- "Bursts of Meaning", John Berger ve Jean Mohr'un *Another Way of Telling* adlı çalışmalarına dair bir değerlendirme yazısı, *Nation*, 4 Aralık 1982, c. 235, sy. 19, s. 595-597.
- "The Formation of American Public Opinion on the Question of Palestine", in İbrahim Abu-Lughod, (der.), *Palestinian Rights: Affirmation and Denial*, Wilmette, Ill.: Medina Press, 1982.
- "From the Ashes of Beirut", *New Statesman*, 17 ve 24 Aralık 1982, c. 104, sy. 2700 ve 2701, s. 19-22.
- "The Idea of Palestine", *Observer*, 8 Ağustos 1982, sy. 9962, s. 10.
- "Idea of Palestine Hounds Zionists", *These Times*, 8 Eylül 1982, c. 69, 4, s. 16.
- "L'Ignorance américaine", *Le Monde*, 16 Temmuz 1982, sy. 652, s. 2.
- "In the Shadow of the West", *The Arabs*, Londra: Chanel 4, 1982.
- "Israelis in Lebanon: A Debate", *New Society*, 1982, c. 61, sy. 1033, s. 375 [Y. Keinan ile birlikte].
-

- "Opponents, Audiences, Constituencies, and Community", *Critical Inquiry*, Eylül 1982, c. 9, sy. 1, s. 1-26. [Bu metin, ayrıca şu eserde de yayınlanmıştır: W. J. T. Mitchell, (der.), *The Politics of Interpretation*, s. 7-32, Chicago: University of Chicago Press, 1982.]
- "Orientalism: An Exchange", [Mektup], *New York Review of Books*, 12 Ağustos 1982, c. 29, sy. 13, s. 44-46. [Bernard Lewis'in *New York Review of Books*'un 24 Haziran 1982 tarihli nüshasında (c. 29, sy. 11, s. 49-56) yayınlanan "The Question of Orientalism" başlıklı yazısı hakkındadır. Lewis'in cevabı ise, Said'in yazısıyla aynı nüshadadır: s. 47-48.]
- "Palestinians in the Aftermath of Beirut: A Preliminary Stocktaking", *Arab Studies Quarterly*, Güz 1982, c. 4, sy. 4, s. 301-308. [Bu sayı, "Lebanon and Palestine 1982" başlıklı özel bir sayıdır.]
- "'Purifying', Israelis Called It", *New York Times*, 29 Eylül 1982, s. 29.
- "Reflections on Recent American 'Left' Criticism", in William V. Spanos, Paul Bové ve Daniel O'Hara, (der.), *The Question of Textuality: Strategies of Reading in Contemporary American Criticism*, s. 11-30, Bloomington: Indiana University Press, 1982. [Ayrıca bkz.: "Reflections on Recent American 'Left' Criticism" (1979).]
- "The Text, the World, the Critic", in Paul Hernadi, (der.), *The Horizon of Literature*, s. 125-155, Lincoln: University of Nebraska Press, 1982. ["The Text, the World, the Critic" (1975) başlıklı yazının gözden geçirilmiş versiyonu.]
- "Traveling Theory", *Raritan*, Kış 1982, c. 1, sy. 3, s. 41-67.
- "What, Really Can Israel Hope to Achieve by Its Invasion of Lebanon? Perhaps, a Stiffening of Palestinian Will", *Los Angeles Times*, 20 Haziran 1982.
- "The Deprivation", *al-Karmel*, 1983, sy. 8, s. 14-32.
- "Edward Said Writes about a New Literature of the Arab World", Ahdaf Soueif'in *Aisha* isimli eserine dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 7-20 Temmuz 1983 c. 5, sy. 12, s. 8.
- "Egyptian Rites", *Village Voice*, 30 Ağustos 1983, c. 28, 35, s. 43-44, 46.
- "Experts are Dim on the Use of U.S. Force", *Los Angeles Times*, 25 Eylül 1983, s. 1.
- "The Experience of Dispossession", in Patrick Seale, (der.), *The Shaping of an Arab Statesman: Sharif Abd al-Hamid Sharaf and the Modern World*, s. 125-146, Londra: Quartet Books, 1983.
- "Hanna K.: Palestine with a Human Face", *Village Voice*, 11 Ekim 1983, c. 28, sy. 41, s. 1, 45. [Costa Gavras'ın *Hanna K.* adlı filmine dair bir yazı.]
- "Literature as Values", Franco Moretti'nin *Signs Taken for Wonders: Essays in the Sociology of Literary Forms* başlıklı çalışmasına dair bir değerlendirme yazısı, *New York Times Book Review*, 4 Eylül 1983, sy. 88, s. 9, 18.
- "Losses in Lebanon", *New York Times*, 10 Haziran 1983.
- "The Music Itself: Glenn Gould's Contrapuntal Vision", *Vanity Fair*, Mayıs 1983, c. 46, s. 3, s. 97-101, 127-128. "The Music Itself: Glenn Gould's Contrapuntal Vision", in John McGreevy, (der.), *Glenn Gould: By Himself and His Friends*, s. 45-54, Garden City, New York: Doubleday.

- "Opponents, Audiences, Constituencies and Community", in Hal Foster, (der.), *The AntiAesthetic: Postmodern Culture*, s. 135-159, Port Townsend, Wash.: Bay Press, 1983. [Ayrıca bkz.: "Opponents, Audiences, Constituencies and Community" (1982).]
- "Palestinians in the Aftermath of Beirut", *Journal of Palestine Studies*, Kış 1983, c. 12, sy. 2, s. 3-9.
- A Profile of the Palestinian People*, Chicago, IL: Palestine Human Rights Campaign, 1983. [İbrahim Abu-Lughod, Janet L. Abu-Lughod, Muhammad Hallaj ve Elia Zureik ile birlikte.]
- "The Remaking of a Writer", Zdzislaw Najder'in *Joseph Conrad: A Chronicle* ve Frederick R. Karl ve Lawrence Davies'in birlikte derledikleri *The Collected Letters of Joseph Conrad* isimli eserlerine dair bir değerlendirme yazısı, *New York Times Book Review*, 11 Aralık 1983, s. 7 ve 30.
- "Response to Stanley Fish", *Critical Inquiry*, Aralık 1983, c. 10, sy. 2, s. 371-373. [Stanley Fish'in *Critical Inquiry* dergisinde [Aralık 1983, c. 10, sy. 2, s. 349-364] "Profession Despise Thyself: Fear and Self-Loathing in Literary Studies" başlıklı yazısına cevap.]
- "Secular Criticism", *Raritan*, 1983, c. 2, sy. 3, s. 1-26.
- "Solidly Behind Arafat", *New York Times*, 15 Kasım 1983.
- The World, the Text, and the Critic*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1983. [Amerikan Çağdaş Edebiyat Derneği'nin René Wellek Ödülü'nü kazandı.]
- "Beginnings", in Robert Boyers ve Peggy Boyers, (der.), *The Salmagundi Reader*, s. 434-449, Bloomington: Indiana University Press, 1984. [Ayrıca bkz.: "Beginnings" (1968).]
- "Chomsky's Fateful Triangle: An Exchange", [Mektup], *New York Review of Books*, 16 Ağustos 1984, c. 31, s. 13, s. 49. [Mektup, Avishai Margalit'in Noam Chomsky'nin *The Fateful Triangle: The United States, Israel and the Palestinians* isimli eserine dair kaleme aldığı "Israel: A Partial Indictment" başlıklı değerlendirme yazısı hakkındadır (*New York Review of Books*, 28 Haziran 1984, c. 31, sy. 11, s. 9). Margalit'in cevabı, Said'in mektubunun olduğu nüshanın 51. sayfasında yayınlanmıştır.]
- "Edward Said", Tahar Ben Jelloun ile yapılan röportaj, in *Entretiens avec 'Le Monde'*, c. 4, *Civilisations*, s. 230-236, Paris: La Découverte/Le Monde, 1984. [Ayrıca bkz.: "L'Orient, fantôme de l'Occident" (1980).]
- "The Future of Criticism", *MLN*, Eylül 1984, c. 99, sy. 4, s. 951-958.
- "Jackson's Heresy is Arguing that the Arabs Have a Case", *Los Angeles Times*, 8 Ocak 1984.
- "Jewish Sheep", [Mektup], *London Review of Books*, 5-18 Nisan 1984), c. 6, sy. 6, s. 4. [Barry Shenker'in mektubuna cevap.]
- "Lebanon", [Ses Kaydı], 1984, 1 teyp kasedi (8 dk.), [Edward Said, Wolf Blitzer ve Joseph Sisco'nun Lübnan'ın durumunu Bryant Gumble ile tartıştıkları bir programın kaydı, NBC-TV Today Show'un radyo yayını, Şubat 1984.
- "Michel Foucault, 1927-1984", *Raritan*, Güz 1984, c. 4, sy. 2, sy. 1-11.
- "The Mind of Winter: Reflections on Life in Exile", *Harper's Magazine*, Eylül 1984, sy. 269, s. 49-55.
-

- “Our Lebanon”, *Nation*, 18 Şubat 1984, c. 238, sy. 6, s. 180-181.
- “Permission to Narrate’: Edward Said Writes about the Story of the Palestinians”, *London Review of Books*, 16-29 Şubat 1984, c. 6, sy. 3, s. 13-17.
- “Reflections on Exile”, *Granta*, Güz 1984, sy. 13, s. 159-172.
- “Seeing Through the Story”, Benita Parry’nin *Conrad and Imperialism: Ideological Boundaries and Visionary Frontiers* ve Cedric Watt’ın *The Deceptive Text: An Introduction to Covert Plots* adlı eserlerine dair bir değerlendirme yazısı, *TLS*, 12 Ekim 1984, sy. 4254, s. 11-49.
- Beginnings: Intention and Method*, New York: Columbia University Press, Morningside Book, 1985. [1975 yılında Basic Books tarafından yayınlanan eserin “karton kapak” versiyonu. Bu Morningside edisyonu, yeni bir önsözü ihtiva etmektedir, s. xi-xiv.]
- “Conspiracy of Praise”, Joan Peters’in *From Time Immemorial: The Origins of the Arab-Jewish Conflict Over Palestine* başlıklı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *Middle East Research and Information Project*, Ekim-Aralık 1985, c. 15, sy. 8-9 [136-137], s. 35-38.
- “Conspiracy of Praise”, Joan Peters’in *From Time Immemorial* başlıklı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *Nation*, 19 Ekim 1985, sy. 241, s. 12.
- “La Critique littéraire avancée et le monde extérieu”, Fransızca’ya Trc.: Gerard Defaux ve Josué Hararl, *Critique*, Mayıs 1985, c. 41, sy. 456, s. 478-505.
- “Fellow Semites: Reply”, [Mektup], *Nation*, 1985, c. 241, sy. 21, s. 666.
- “Himself Observed”, George Steiner’in *A Reader* başlıklı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *Nation*, 2 Mart 1985, c. 240, sy. 8, s. 244-246.
- “How Not to Get Gored”, Ernest Hemingway’ın *The Dangerous Summer* başlıklı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 21 Kasım 1985, c. 7, sy. 20, s. 19-20.
- “An Ideology of Difference”, *Critical Inquiry*, Güz 1985, c. 12, sy. 1, s. 38-58.
- “In the Shadow of the West”, (Jonathan Crary ve Phil Mariani tarafından gerçekleştirilen bir röportaj), *Wedge* Kış-Bahar 1985, sy. 7-8, s. 4-11 [Fotoğraflar ve metin, “In the Shadow of the West” adlı televizyon filminden alınmıştır. Bir BBC prodüksiyonu olan ve senaryosu Edward Said tarafından yazılan *The Arabs* için bkz.: “In the Shadow of the West” (1982) and “Shadow of the West” (1982).]
- “John Berger”, in Harold Bloom, (der.), s. 185-187, *The Chelsea House Library of Literary Criticism*, New York: Chelsea House Publishers, 1985. [Ayrıca bkz.: “Bursts of Meaning” (1982).]
- “Opponents, Audiences, Constituencies and Community”, in Hal Foster, (der.), *Postmodern Culture*, Londra: Pluto Press, 1985. [Ayrıca bkz.: “Opponents, Audiences, Constituencies and Community”, (1982).]
- “Orientalism Reconsidered”, *Cultural Critique*, Güz 1985, sy. 1, s. 89-107.
- “Orientalism Reconsidered”, *Race & Class*, Güz 1985, c. 27, sy. 2, s. 1-15.
- “Orientalism Reconsidered”, in Francis Baxter, Peter Hulme, Margaret Iverson ve Diana Loxley, (der.), *Europe and Its Others*, s. 14-27. [Edebiyat Sosyolojisi Konulu Essex Konferansı Tebliğ Metinleri, Temmuz 1984, Colchester: University of Essex, 1985.]

- "Palestine Assessment", [Mektup], *Times*, Londra, 24 Mayıs 1985, s. 15. [Robert Fisk'in *Times* (16 Mayıs 1985, s. 14'da yayınlanan "Who Will Speak for the Palestinians?" başlıklı yazısı dolayısıyla kaleme alındı.]
- "Remembrances of Things Played: Presence and Memory in the Pianist's Art", *Harper's Magazine*, Kasım 1985, c. 271, sy. 1626, s. 69-75.
- "The Shadow of the West" [Video Kayıt], Yön.: Geoff Dunlop, Falls Church, VA: Landmark Films, 1985 [1 video kasedi, 58 dk.].
- "Who Should Speak for Palestinians?", *New York Times*, 24 Mayıs 1985.
- After the Last Sky: Palestinian Lives*, Fotoğraflar: Jean Mohr, New York: Pantheon; Londra: Faber, 1986.
- "America and Libya", *London Review of Books*, 8 Mayıs 1986, c. 8, sy. 8, s. 3.
- "Bada'il min Amrika al-Rasmiyyah", *al-Majalla*, 30 Temmuz 1986.
- "Beirut Elegy", *Harper's Magazine*, Ocak 1986.
- "Books & the Arts: Our Holiday Lists", *Nation*, 27 Aralık 1986, c. 243, sy. 22, s. 746.
- "Burdens of Interpretation and the Question of Palestine", *Journal of Palestine Studies*, Güz 1986, c. 16, sy. 1, s. 29-37.
- "Dreams of Omniscience", Andrew Martin'in *The Knowledge of Ignorance: From Genesis to Jules Verne* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *TLS*, 30 Mayıs 1986, sy. 4339, s. 599.
- "Edward Said with Salman Rushdie", [Video kaydı], *Writers in Conversation*, 28, Londra: ICA Video; Northbrook, Ill: The Roland Collection, 1986, 1 video kasedi (50 dk.). [Said, Salman Rüşdi ile, onun Filistin kimliği ve deneyimi hakkındaki ilgileriyle ilgili konuşuyor.]
- "The Essential Terrorist", Benjamin Netanyahu'nun derlediği *Terrorism: How the West Can Win* başlıklı esere dair bir değerlendirme yazısı, *Nation*, 14 Haziran 1986, c. 242, sy. 23, s. 828-833.
- "An Exchange: Exodus and Revolution", *Grand Street*, Yaz 1986, c. 5, sy. 4, s. 246-259. [Walzer: s. 246-252. Said: 252-259. Ayrıca bkz.: Said'e ait, "Michael Walzer's Exodus and Revolution: A Canaanite Reading" (1986) başlıklı yazı.]
- "Foucault and the Imagination of Power", in David Couzens Hoy, (der.), *Foucault: A Critical Reader*, s. 149-155, Oxford: Blackwell, 1986.
- "The Horizon of R. P. Blackmur", *Raritan*, 1986, c. 6, sy. 2, s. 29-50.
- "An Ideology of Difference", in Henry Lewis Gates, Jr., (der.), *"Race", Writing and Difference*, Chicago: University of Chicago Press, 1986. [Ayrıca bkz.: "An Ideology of Difference" (1985).]
- "Al-I'lam al-Amriki wa al-Mu'aradah", *al-Majalla*, 25 Haziran 1986.
- "Al-I'lam al-Amriki wa al-Sultah", *al-Majalla*, 23 Nisan 1986.
- "The Intellectual in the Post-Colonial World: Response and Discussion", (Conor Cruise O'Brien ve John Lukacs ile birlikte), *Salmagundi*, Bahar-Yaz 1986, sy. 70-71, s. 65-81.
-

- "Intellectuals in the Post-Colonial World", *Salmagundi*, Bahar-Yaz 1986, sy. 70-71, s. 44-64.
- "An Interview with Edward W. Said", (Gary Hentzi ve Anne McClintock'un gerçekleştirdikleri bir röportaj), *Critical Texts*, Kış 1986, c. 3, sy. 2, s. 6-13.
- "Al-Jami'at al-Amerikiyyah wa al-'Alam", *al-Majalla*, 12 Mart 1986.
- "The Legacy of Orwell: A Discussion", (John Lukacs ve Gerald Graff ile birlikte), *Salmagundi*, Bahar-Yaz 1986, sy. 70-71, s. 121-128.
- "Michael Walzer's Exodus and Revolution: A Canaanite Reading", *Arab Studies Quarterly*, Yaz 1986, c. 8, sy. 3, s. 289-303.
- "Michael Walzer's Exodus and Revolution: A Canaanite Reading", *Grand Street*, Kış 1986, c. 5, sy. 2, s. 86- 106.
- "Music", *Nation*, 25 Ekim 1986, c. 243, sy. 13, s. 415-418.
- "Music: Die Walküre; Aida; X", *Nation*, 6 Aralık 1986, c. 243, sy. 19.
- "On Palestinian Identity: A Conversation with Salman Rushdie", *New Left Review*, 1986, sy. 160, s. 63-80.
- "Orientalism Reconsidered", in Francis Barker, et al., (der.), *Literature, Politics and Theory*, s. 210-229. [Edebiyat Sosyolojisi Konulu Yıllık Essex Konferansı'na Sunulmuş Tebliğlerden Bir Seçki, 1976-1984, Lonodra: Methuen, 1986. Ayrıca bkz.: "Orientalism Reconsidered" (1985).]
- "Pomp and Circumstance", *Nation*, 30 Ağustos 1986, c. 243, sy. 5, s. 150-153. [Müzik festivalleri hakkındadır.]
- "Reticences of an Orientalist", Bernard Lewis'in *Semites and Anti-Semites* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *The Guardian*, 21 Kasım 1986, s. 13.
- "Al-Sabr al-'Arabi", *al-Majalla*, 15 Ekim 1986.
- "Secular Criticism", in Hazard Adams ve Leroy Searle, (der.), *Critical Theory Since 1965*, s. 605-622. Tallahassee: Florida State University Press, 1986. [Ayrıca bkz.: *The World, the Text, and the Critic* (1983).]
- "Al-Siyasah al-Thaqafiyyah", *al-Majalla*, 3 Aralık 1986.
- "Tankar om exil", Trc.: Mikael Lofgren, *Ord och Bild*, sy. 1, s. 22-37. [İsveççe]
- "Thalathat Wujuh li Amrika", *al-Majalla*, 9 Eylül 1986.
- "Victims of the Pleasures of Hating: What Does It Mean to be a Palestinian? Edward Said Seeks to Explain the Nature of the Experience", *Guardian*, İngiltere, 13 Eylül 1986.
- al-Waqi' al-Filastini: al-madi wa-el-hadir wa-al mustaqbal*, (başkaları ile birlikte), Kahire ve Paris: Dar al-Fikr, 1986.
- "Academic Freedom Under Fire in Jordan", [Mektup, Başkaları ile birlikte], *New York Times*, 4 Ocak 1987.
- "Aida, spectacle imperial", *Lettre Internationale*, Yaz 1987, sy. 13, s. 5-9. ["The Imperial Spectacle" (1987)'in Philippe Rouille tarafından yapılmış Fransızca tercümesi.]
- "Al-'Arab fi Amrika: Kharitah Musahhahah", *al-Majallah*, 5 Şubat 1987.

- "Asbab al-'Arabi", *al-Majalla*, 30 Eylül 1987.
- "Azmat Za'amah", *al-Majalla*, 11 Mart 1987.
- "Cairo Recalled: Growing up in the Cultural Crosscurrents of 1940s Egypt", *House & Garden*, Nisan 1987, c. 159, sy. 4, s. 20, 24, 28 ve 32.
- "Al-Istishraq wa al-Sihyuniyyah", *al-Majalla*, 2 Aralık 1987.
- "A Jew Without Jewishness", Philip Roth'a ait *The Counterlife* adlı esere dair bir değerlendirme yazısı, *Guardian*, İngiltere, 13 Mart 1987, s. 13.
- Rudyard Kipling, *Kim*, Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books. [Eseri yayına hazırladı, bir "Giriş" kaleme aldı ve notlandı.]
- "Kim: The Pleasures of Imperialism", *Raritan*, 1987, c. 7, sy. 2, s. 27-64.
- "Edward Said: An Exile's Exile", Matthew Stevenson tarafından kendisiyle yapılan bir röportaj, *Progressive*, Şubat 1987, c. 51, sy. 2, s. 30-34.
- "The Essential Terrorist", Benjamin Netanyahu'nun derlediği *Terrorism: How the West Can Win* adlı esere dair bir değerlendirme yazısı, *Arab Studies Quarterly*, Bahar 1987, c. 9, sy. 2, s. 195-203. [Ayrıca bkz.: "The Essential Terrorist" (1986).]
- "The Imperial Spectacle", *Grand Street*, Kış 1987, c. 6, sy. 2, s. 82-104.
- "Interpreting Palestine", *Harper's Magazine*, Mart 1987, c. 274, sy. 1642, s. 19-22.
- "Interview: Edward Said", J. Murphy tarafından yapıldı, *Red Bass*, (New Orleans), 1987, sy. 12, s. 29 vd.
- "Interview", in Imre Salusinszky, *Criticism in Society: Interviews with Jacques Derrida, Northrop Frye, Harold Bloom, Geoffrey Hartman, Frank Kermode, Edward Said, Barbara Johnson, Frank Lenrtrichia and J. Hillis Miller*, s. 120-148, New York: Methuen, 1987.
- "Irongate: A Many-Sided Crisis", *Journal of Palestine Studies*, Yaz 1987, c. 16, sy. 4, s. 27-49.
- "Irongate", Salman Rushdie'nin *The Jaguar Smile: A Nicaraguan Journey* ve Noam Chomsky'nin *Turning the Tide: US Intervention in Central America and the Struggle for Peace* ve bir dizi başka yayına dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 7 Mayıs 1987, c. 9, sy. 9, s. 7-10.
- "Khayarat Amrika", *al-Majalla*, 22 Temmuz 1987.
- "Lecture", [Ses Kaydı], La Jolla, Calif.: Literature Dept., University of California, San Diego, 1987. 1 adet ses kasedi, 65 dk. Robert C. Elliott anısına verilen bu tebliğde Said, 19. ve 20. yüzyıllarda kültür ve emperyalizm arasındaki ilişkiyi tartışmaktadır.]
- "Limadha Ta'mal Qillah min al-Amrikiyyin al-'Arab li Hisab al- Sihyuniyyah", *al-Majalla*, 29 Nisan 1987.
- "Maestro for the Masses", Joseph Horowitz'in *Understanding Toscanini: How He Became an American Culture-God and Helped Create a New Audience for Old Music* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *New York Times Book Review*, 8 Mart 1987, c. 92, sy. 10, s. 7 ve 9.

- "The MESA Debate: The Scholars, the Media, and the Middle East", *Journal of Palestine Studies*, Kış 1987, c. 16, sy. 2, s. 85-104. [Kuzey Amerika Orta Doğu Araştırmaları Derneği'nin (MESA) 20. Yıldönümü toplantısında Edward Said, Christopher Hitchens, Bernard Lewis ve Leon Wieseltier arasında "The Scholars, the Media, and the Middle East" başlıklı bir toplantı tertip edilmişti. Said'in bu toplantıda yaptığı konuşmalar, s. 88-91 ve 99-100'dedir.]
- "Miami Truce", David Rieff'in *Going to Miami: Exiles, Tourists and Refugees in the New America* ve Joan Didion'un *Miami* adlı çalışmalarına dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 10 Aralık 1987, c. 9, sy. 22, s. 3 ve 5-6.
- "Music", *Nation*, 7 Şubat 1987, c. 244, sy. 5, s. 158-160. [Müzikte Feminizm, Alicia De Larrocha konseri, Marilyn Horne konseri, Bellini'nin I Puritani'sinde Joan Sutherland, Fidelio ve Berlioz'un "Faust'un Laneti"nde Hildegard Behrense daıdır.]
- "Music", *Nation*, 14 Mart 1987, c. 244, sy. 10, s. 336-338.
- "Music: The Barber of Seville; Don Giovanni", *Nation*, 26 Eylül 1987, c. 245, sy. 9.
- "Music: Glenn Gould at the Metropolitan Museum", *Nation*, 7 Kasım 1987, c. 245, sy. 15, s. 533-535.
- "Music: The Vienna Philharmonic: The Complete Beethoven Symphonies and Concertos", *Nation*, 9 Mayıs 1987, c. 244, sy. 18, s. 619-620, 622-624.
- "Palestine and the Future of the Arabs", in Hani A. Faris, (der.), *Arab Nationalism and the Future of the Arab World*. [Arap-Amerikan Üniversite Mezunları Derneği'nin 17. ve 18. toplantılarında sunulmuş tebliğlerin metnidir, AAUG Monograph Series, 22. Belmont, Mass.: Association of Arab-American University Graduates, 1987.]
- "La Question palestinienne et le poids de l'interpretation", *Revue d'Etudes Palestiniennes*, Paris, Kış 1987, sy. 22.
- "Qissatuna Allati La Ya'rifuha al-'Alam", *al-Majalla*, 30 Aralık 1987.
- "Semites and Anti-Semites", Bernard Lewis'in *Semites and Anti-Semites* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *Arab Affairs*, Bahar 1987, c. 1, sy. 3.
- "Shaja'at Siyasa Kharijiyyah Muflasah", *al-Majalla*, 28 Ekim 1987.
- "US Media Portrays Palestinians as Terrorists", *Guardian*, 4 Kasım 1987.
- "Wrong Analogy", [Mektup], *London Review of Books*, 26 Kasım 1987, c. 9, sy. 1, s. 4.
- "Alexander the Brilliant", Alexander Cockburn'un *Corruptions of Empire* adlı çalışmasına dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 18 Şubat 1988, c. 10, sy. 4, s. 17.
- "American Intellectuals and the Middle East", [Röportaj], *Social Text*, Güz 1988, sy. 19, s. 37.
- "Aqiamm Isra'iliyyah Tantaqid al-Tarikh al-Isra'ili al-Muzawwar", *al-Majalla*, 28 Eylül 1988.
- "Arafat's Agenda", *New Statesman & Society*, 2 Aralık 1988, c. 1, sy. 26, s. 26-27.
- Blaming the Victims: Spurious Scholarship and the Palestinian Question*, Editör, Christopher Hitchens ile birlikte, Londra: Verso, 1988.
- "Crisis [in Orientalism]", in David Lodge, (der.), *Modern Criticism and Theory: A Reader*, s. 295-309. Longman, 1988.

- "Declaration of Independence", *Al-Fajr*, [Doğu Kudüs'te çıkan bu gazete için, 15 Kasım 1988 tarihinde Tunus'taki Filistin Ulusal Konseyi Kongresi'nde ilan edilen bu bildirgeyi tercüme etti], 28 Kasım 1988, s. 5.
- "Films: Wedding in Galilee; Friendship's Death", *Nation*, 28 Mayıs 1988, c. 246, sy. 21, s. 765-767.
- "Goodbye to Mahfouz", *London Review of Books*, 8 Aralık 1988, c. 10, sy. 22, s. 10-11.
- "How to Answer Palestine's Challenge", *Mother Jones*, Eylül 1988, c. 13, sy. 7, s. 16-18.
- "Identity, Negation and Violence", *New Left Review*, Eylül-Ekim 1988, sy. 171, s. 46-60.
- "Al-İlam al-Gharbi wa Isa'at Tawdif al-Arqam", *al-Majalla*, 2 Mart 1988.
- "Al-Intifadah al-Filastiniyyah wa Wasa'il al-İlam", *al-Majalla*, 27 Ocak 1988.
- "Last Dispatches from the Border Country: Raymond Williams, 1921-1988", *Nation*, 5 Mart 1988, sy. 246, s. 310.
- "Lawrence of Arabia", aynı adlı filme dair bir değerlendirme yazısı, *Wall Street Journal*, 21 Şubat 1988.
- "Ma Dakhal Isra'il fi Ja'izat Najib Mahfuz", *al-Majalla*, 6 Kasım 1988.
- "Marhalat al-Jaza'ir wa ma Ba'daha", *al-Majalla*, 21 Aralık 1988.
- "Meeting with the Old Man", *Interview*, Aralık 1988, c. 18, sy. 12, s. 112-115 ve 194. [Tunus'ta Arafat'la yaptığı toplantıya dairdir.]
- "Michel Foucault, 1927-1984", in Jonathan Arac, (der.), *After Foucault: Humanistic Knowledge, Postmodern Challenges*, s. 1-11, New Brunswick: Rutgers University Press, 1988. [Ayrıca bkz.: "Michel Foucault, 1927-1984" (1984).]
- "Music: Giulio Cesare", *Nation*, 14 Kasım 1988, c. 274, sy. 14, s. 505-508.
- "News of the World", *VLS [Village Voice Literary Supplement]*, Ekim 1988, sy. 68, s. 14.
- "Orientalism Revisited", [Röportaj], *Middle East Research & Information Project [Merip Reports]*, Ocak-Şubat 1988, s. 2-36.
- "Our March to Self-Determination is Now Irreversible", *Washington Post*, 26 Nisan 1988.
- "'Pacification' of Gaza", [Mektup], *New York Times*, 5 Şubat 1988. "Palestine Agenda", *Nation*, 12 Aralık 1988, c. 247, sy. 18, s. 637-638. "Palestine Agenda", *New Statesman*, 2 Aralık 1988.
- "The Problem of Textuality: Two Exemplary Positions", in K. M. Newton, (der.), *Twentieth Century Literary Theory: A Reader*, s. 165-170, New York: St. Martin's Press, 1988. [Ayrıca bkz.: "The Problem of Textuality: Two Exemplary Positions" (1978).]
- "Al-Qadiyyah al-Filastiniyyah fi Intikhabat al-Ri'asah al-Amrikiyyah", *al-Majalla*, 17 Ağustos 1988.
- "The Quest for Gillo Pontecorvo", *Interview*, Kasım 1988, c. 18, sy. 11, s. 90-93.
- "Some Satisfaction for the Palestinians", *New York Times*, 8 Ocak 1988.
-

- "Spurious Scholarship and the Palestinian Question", *Race & Class*, Kış 1988, c. 29, sy. 3, s. 23-39. [Blaming the Victims (1988) için yazılmış "Giriş".]
- "Through Gringo's Eyes: With Conrad in Latin America", *Harper's Magazine*, Nisan 1988, c. 276, sy. 1655, s. 70-72.
- Yeats and Decolonization*, Field Day Pamphlets Series, 5, *Nationalism, Colonialism and Literature*. Field Day, 1988. [Türkçesi için bkz.: "Yeats ve Sömürgeleştirme", Terry Eagleton, Frederic Jameson ve Edward W. Said, *Milliyetçilik, Sömürgecilik ve Yazın*, Trc.: Ş. Kaya, (İstanbul: Kabalcı Yay., 1993) içinde, s. 65-92.]
- "What Camus Forgot Too: André Gide's Adventures in North Africa", *Traveler*, Nisan 1988).
- "C.L.R. James: A Life Beyond the Boundaries", *Washington Post*, 5 Nisan 1989.
- "Dealing with Rushdie's 'Complicated Mixture'", *Washington Post*, 27 Şubat 1989.
- "Jane Austen and Empire", in Terry Eagleton, (der.), *Raymond Williams: Critical Perspectives*, s. 150-164, Northeastern University Press, 1989.
- "Michael Walzer's Exodus and Revolution: A Canaanite Reading", in Ben Sonnenberg, (der.), *Performance & Reality: Essays from "Grand Street"*, s. 97-117, New Brunswick: Rutgers University Press, 1989. [Ayrıca bkz.: "Michael Walzer's Exodus and Revolution: A Canaanite Reading" (1986).]
- "Music: Bluebeard's Castle; Erwartung", *Nation*, 6 Mart 1989, c. 248, sy. 9, s. 314-317.
- "Music: Falstaff; Barenboim Conducts", *Nation*, 10 Nisan 1989, c. 248, sy. 14, s. 498-500.
- "Naqa al-Madi: Haqiqah am Usturah? Uqdah Tarikhiyyah fi al-'Ilaqat al-Kharijiyyah al-Amrikiyya", *al-Majalla*, 15-21 Şubat 1989, sy. 471, s. 16-17.
- "Opponents, Audiencies, Constituencies and Community", in Philip Rice ve Patricia Waugh, (der.), *Modern Literary Theory: A Reader*, s. 248-258, Londra: Arnold, 1989.
- "Orientalizing the Oriental", in Dan Latimer, (der.), *Contemporary Critical Theory*, s. 253-277, San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, 1989 [ayrıca bkz.: *Orientalism* (1978), "Imaginative Geography and Its Representations: Orientalizing the Oriental".]
- "Representing the Colonized: Anthropology's Interlocutors", *Critical Inquiry*, Kış 1989, c. 15, sy. 2, s. 205-225.
- "Response", *Critical Inquiry*, Bahar 1989, c. 15, sy. 3, s. 634-646. [Robert J. Griffin ve Daniel ve Jonathan Boyarin'e verilmiş cevaplar.]
- Paul Buhle'un *C.L.R. James: The Artist as Revolutionary* başlıklı çalışmasına dair bir değerlendirme yazısı, *New Left Review*, Mayıs-Haziran 1989, s. 126-128.
- "The Satanic Verses and Democratic Freedoms", *Black Scholar*, Mart-Nisan 1989, c. 20, sy. 2, s. 17-18.
- "Ta'ammulât Nihayat al-'Am: 1988-1989: a-Injazat wa al-Tahadiyyat", *al-Majalla*, 11 Ocak 1989.
- "Yeats and Decolonization", in Barbara Kruger ve Phil Mariani, (der.), *Remaking History*, s. 3-29, Discussions in Contemporary Culture, 4. Seattle: Bay Press, 1989. [Ayrıca bkz.: "Yeats and Decolonization" (1988).]
- "Again Palestinians Suffer", *New York Times*, 6 Mart 1990.

- "Arabesque", *New Statesman & Society*, 7 Eylül 1990, c. 3, sy. 117, s. 31-32. [Edward Ball tarafından gerçekleştirilen röportaj.]
- "Comments", *New York Times*, 13 Ağustos 1990. [Irak'ın Kuveyt'i işgali ve Başkan Bush'un Körfez'deki faaliyetleri konusunda Eric Pace ve Alessandra Stanley tarafından telefon aracılığıyla yapılmış bir röportaj.]
- "The Discourse of the Orient", in Dennis Walder, (der.), *Literature in the Modern World: Critical Essays and Documents*, s. 234-244, Oxford: Oxford University Press/Open University Press, 1990. [Ayrıca bkz.: *Orientalism* (1978), s. 1-9 ve 226-230.]
- "Figures, Configurations, Transfigurations", *Polygraph*, (1990), sy. 4, s. 9-34. "Figures, Configurations, Transfigurations", *Race and Class*, Temmuz-Eylül 1990, sy. 32, s. 1-16.
- "A Formula for More Husseins: An Interview with Edward W. Said", *LA Weekly*, 31 Ağustos-6 Eylül 1990, c. 12, sy. 39, s. 19 ve 25.
- "Homage to a Belly Dancer", *London Review of Books*, 13 Eylül 1990, c. 12, sy. 17, s. 6-7.
- "Israel, Palestine and Intifida: Reply", *Critical Inquiry*, Bahar 1990, c. 16, sy. 3, s. 697-698.
- "Narrative, Geography and Interpretation", *New Left Review*, Mart-Nisan 1990, s. 81-97.
- "Third-World Intellectuals and Metropolitan Culture", *Raritan*, Kış 1990, c. 9, sy. 3, s. 27-50.
- "Yeats and Decolonization", in Dennis Walder, (der.), *Literature in the Modern World: Critical Essays and Documents*, s. 34-41, Oxford: Oxford University Press/Open University Press, 1990. [Ayrıca bkz.: *Yeats and Decolonization* (1988).]
- "Art & National Identity: A Critics' Symposium", *Art in America*, Eylül 1991, c. 79, sy. 9, s. 80-85. [Bir Pananel tartışması.]
- "Criticism, Culture, and Performance: An Interview with Edward Said", *Performing Arts Journal*, Ocak 1991, sy. 37, s. 21-42. [B. Marranca'nın yönetiminde gerçekleştirilen bir röportaj.]
- "Empire of Sand", *Guardian*, 12 Ocak 1991, Ek: 4-7.
- Identity, Authority and Freedom: The Potentate and the Traveller*, T. B. Davie Memorial Lecture, 31. Cape Town: University of Cape Town, 1991. [22 Mayıs 1991 tarihinde Cape Town Üniversitesi'nde sunulmuş bir tebliğ.] "Identity, Authority and Freedom: The Potentate and the Traveller", *Transition*, 1991, s. 54.
- "Korngold: Die Tote Stadt; Beethoven: Fidelio; John Adams: The Death of Klinghoffer", *Nation*, 11 Kasım 1991, c. 253, sy. 16, s. 596-600.
- Musical Elaborations. The Wellek Library Lectures at the University of California, Irvine*, New York: Columbia University Press, 1991.
- "The Old Lie", *New Statesman & Society*, 12 Temmuz 1991, c. 4, sy. 159, s. 22-24.
- "Patriotism", *Nation*, 15 Temmuz 1991, c. 253, sy. 3, s. 116.
- Peace in the Middle East*, Open Magazine Pamphlet Series, 13, Westfield, New Jersey: Open Media, 1991, 21 s.
- "Poor Man at the Table", *Guardian*, 30 Ekim 1991, s. 19.
- "Self-Help is the First Step for Palestine", *Guardian*, 17 Mart 1991, s. 20.

- "Andras Schiff; Russell Sherman; Wagner: Parsifal; Maurizo Pollini; Britten: Billy Budd; Riccardo Muti; Lully: Atys", *Nation*, 26 Ekim 1992, c. 255, sy. 13, s. 481-484.
- "Culture and the Vultures", *Higher*, [*Times Higher Education Supplement*], 24 Ocak 1992, s. 15-19.
- "The Ghosts of Versailles", *Nation*, 9 Mart 1992, c. 254, sy. 9, s. 312-314.
- "Holy Land of My Fathers", *Observer*, 1 Kasım 1992, s. 49-50.
- "Iphigenia at Aulis & the Bacchae", *Grand Street*, Bahar 1992, c. 11, sy. 2, s. 151-173.
- "A New Dawn Born in Pain", *Observer*, 15 Kasım 1992, s. 55.
- "Palestine, Then and Now", *Harper's Magazine*, Aralık 1992, c. 285, sy. 1711, s. 47-55.
- "Peace and the Middle East", *Journal of Communication Inquiry*, Kış 1992, c. 16, sy. 1, s. 5-19.
- "Rays of Light for the Palestinians", *Observer*, 8 Kasım 1992, s. 51.
- Ahdaf Souief'in *In The Eye of the Sun* başlıklı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *TLS*, 19 Haziran 1992, sy. 4655, s. 19.
- "Why Palestine Should Stand up for Itself", *Guardian*, 30 Eylül 1992, s. 19.
- "Arafat's Deal", *Nation*, 20 Eylül 1993, c. 257, sy. 8, s. 269-270.
- "Conversation with Edward Said", *Queen's Quarterly*, Güz 1993, c. 100, sy. 3, s. 665-674. [E. Wachtel yönetiminde yapılan bir röportaj.]
- Culture and Imperialism*, The T. S. Eliot Lectures at the University of Kent 1985, New York: Knopf/Random House, 1993. [Türkçesi için bkz.: *Kültür ve Emperyalizm: Kapsamlı Bir Düşünsel ve Siyasal Sorgulama Çalışması*, Trc.: Necmiye Alpay, (İstanbul: Hil Yay., 1998).]
- "Gay and Pepusch: The Beggar's Opera", *Nation*, 25 Ocak 1993, c. 256, sy. 3, s. 99-100.
- "Gods That Always Fail", *Independent*, 29 Temmuz 1993, s. 18.
- "Holding Nations and Traditions at Bay", *Independent*, 1 Temmuz 1993, s. 14.
- "Hostile Territory", *Guardian*, 23 Haziran 1993, Ek, s. 4-5. [Anne Karpf'ın Said ile yaptığı bir röportaj.]
- "The Importance of Being Unfaithful to Wagner", Barry Millington ve Stewart Spencer'in birlikte derledikleri *Wagner in Performance*, Paul Lawrence Rose'un *Wagner: Race and Revolution*, Ulrich Müller ve Peter Wapnewski'nin birlikte derledikleri *Wagner Handbook* ve Edmond Michotte'nin birlikte derledikleri *Richard Wagner's Visit to Rossini and An Evening at Rossini's in Beau-Séjour* isimli eserlerin tümüne dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 1 Temmuz 1993, c. 15, sy. 3, s. 11-12. [Kapak başlığı, "Wagner in Israel". Ayrıca bkz.: Michael Tanner'in "Unfaithful to Wagner" başlıklı mektubu, *London Review of Books*, 25 Şubat 1993, c. 15, sy. 4, s. 4. Edward Said'in bu mektuba cevabı için bkz.: *London Review of Books*, 25 Mart 1993, c. 15, sy. 6, s. 4. Paul Lawrence Rose'un mektubu için bkz.: *London Review of Books*, 25 Mart 1993, c. 15, sy. 6, s. 4. Edward Said'in bu mektuba cevabı ise aynı sayıda yayınlanmıştır. Yitzhak Laor, Peter Best, Michael Tanner ve Edward Said'in daha bir çok mektubu, *London Review of Books*'un 22 Nisan 1993 tarihli (c. 15, sy. 8, s. 4) nüshasında "Unfaithful to Wagner" başlığı altında yayınlanmıştır.]

- "Intellectual Exile: Expatriates and Marginals", *Grand Street*, Güz 1993, c. 12, sy. 3, s. 112-124.
- "Intellectual Exile: Expatriates and Marginals", *Independent*, 8 Temmuz 1993, s. 16.
- "An Interview with Edward W. Said", *Boundary 2*, Bahar 1993, c. 20, sy. 1, s. 1-25. [Joseph A. Buttigieg ve Paul A. Bove'in yönetiminde gerçekleştirilen bir röportaj.]
- "The Lost Liberation", *Guardian*, 9 Eylül 1993, s. 20.
- "The Morning After", *London Review of Books*, 20 Ekim 1993, c. 20, sy. 21, s. 3 ve 5. [Kapak başlığı: "Edward Said: Why the Israeli-PLO pact is a historic capitulation".]
- "Nationalism, Human Rights, and Interpretation", *Raritan*, Kış 1993, c. 12, sy. 3, s. 26-51.
- "Orientalism and After: An Interview with Edward Said", *Radical Philosophy*, Bahar 1993, sy. 63, s. 22-32. [A. Beezer ve P. Osborne'un yaptıkları bir röportaj.]
- "A Palestinian Versailles", *Progressive*, 1993, c. 57, sy. 12, s. 22-26.
- "Professionals and Amateurs", *Independent*, 15 Temmuz 1993, s.14.
- "Radical Chic", *Independent on Sunday*, 7 Şubat 1993, *Review Supplement*, s. 10-12. [Zoe Heller'in yapmış olduğu bir röportaj.]
- "Representations of the Intellectual", *Independent*, 24 Haziran 1993, s. 24.
- "The Scope of Orientalism", in *Napoleon in Egypt: Al-Jabarti's Chronicle of the First Seven Months of the French Occupation, 1798*. [Abd al-Rahman Jabarti, Robert L. Tignor'un Giriş yazısı ile, Trc.: Samuel Moreh, Princeton, NJ: Wiener, 1993.]
- "Speaking Truth to Power", *Independent*, 22 Temmuz 1993, s. 12.
- "At Miss Whitehead's", Edmund Wilson'un *The Sixties: The Last Journal, 1960-1972*, *London Review of Books*, 7 Temmuz 1994, c. 16, sy. 13, s. 3 ve 5.
- "Berlioz: Les Troyens", *Nation*, 27 Haziran 1994, c. 258, sy. 25, s. 916-919.
- "Declaration of Dependence", *New Statesman & Society*, 11 Şubat 1994, c. 7, sy. 289, s. 18-20. [FKÖ ve İsrail arasında gerçekleştirilen Oslo İlkeleri Bildirgesi hakkındadır.]
- "Diary", *London Review of Books*, 7 Nisana 1994, c. 16, sy. 17, s. 29. [Kapak Başlığı: "Edward Said: Reflections on the Hebron Massacre".]
- "For Palestinian Independence: Rally and Resist", *Nation*, 14 Şubat 1994, c. 258, sy. 6, s. 190-193.
- "Gods that Always Fail", *Raritan*, Bahar 1994, c. 13, sy. 4, s. 1-13.
- "Hebron was Inevitable", *Progressive*, Mayıs 1994, c. 58, sy. 5, s. 25-27.
- "Identity, Authority and Freedom: The Potentate and the Traveller", *Boundary 2*, Güz 1994, c. 21, sy. 3, s. 1-17. [Ayrıca bkz.: "Identity, Authority and Freedom: The Potentate and the Traveller" (1991).]
- "Ignoble Prize", *Progressive*, Aralık 1994, c. 58, sy. 12, s. 18-20.
- "Music as Gesture", *Nation*, 17 Ocak 1994, c. 258, sy. 2, s. 65-68.
- "On Mahmoud Darwish", *Grand Street*, Kış 1994, c. 12, sy. 4, s. 112-115.

- The Pen and the Sword: Conversations with David Barsamian*, Monroe, ME.: Common Courage Press, 1994.
- The Politics of Dispossession: The Struggle for Palestinian Self-Determination, 1969-1994*, New York: Pantheon Books, 1994.
- Representations of the Intellectual: The 1993 Reith Lectures*, New York: Pantheon Books, 1994. [Türkçesi için bkz.: *Entellektüel: Sürgün, Marjinal, Yabancı*, Trc.: Tuncay Birkan, (İstanbul: Ayrıntı Yay., 1995).]
- "Second Thoughts on Arafat's Deal", *Harper's Magazine*, Ocak 1994, c. 288, sy. 1724, s. 15-18.
- "Who is worse?", *London Review of Books*, 20 Ekim 1994, c. 20, sy. 20, s. 19.
- "Adorno as Lateness Itself", in Malcolm Bull, (der.), *Apocalypse Theory and the Ends of the World*, s. 264-281, Oxford: Blackwell, 1995, Wolfson College Lectures.
- "Arafat's Mess of Pottage", *World Press Review*, Ocak 1995, c. 42, sy. 1, s. 51-52.
- "Bach's Genius, Schuman's Eccentricity, Chopin's Ruthlessness, Rosen's Gift", Charles Rosen'in *The Romantic Generation* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 21 Eylül 1995, c. 17, sy. 18, s. 10-11.
- "Contra Mundum", Eric Hobsbawm'ın *Age of Extremes: The Short 20th Century 1914-1991* başlıklı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 9 Mart 1995, c. 17, sy. 5, s. 22-23.
- "On Jean Genet's Late Works", in J. Ellen Gainor, (der.), *Imperialism and Theatre: Essays on World Theatre, Drama and Performance*, s. 230-242, London: Routledge, 1995.
- "On the Concealed Side", Nadine Gordimer'in *Writing and Being* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *TLS*, 1 Aralık 1995, sy. 4835, s. 7.
- Peace and Its Discontents: Essays on Palestine in the Middle East Peace Process*, "Önsöz" Christopher Hitchens tarafından kaleme alındı, New York: Vintage, 1995. [İngiltere'de *Peace and Its Discontents: Gaza-Jericho, 1993-1995* adıyla yayınlandı, Londra: Vintage, 1995. Eserin "Ek" kısmında, Abdullah el-Sinnawi'nin Edward Said'le yaptığı ve *el-Arabi* dergisinde (30 Ocak 1995, s. 165-185, trc.: Joseph Massad) yayınlanmış bir röportaja da yer verilmiştir.]
- "Preface", in Mikhail Hanna, *Politics and Revelation: Mawardi & After*, s. vii-xiv, Edinburgh: Edinburgh University Press, 1995.
- "Symbols versus Substance: A Year after the Declaration of Principles", *Journal of Palestine Studies*, Kış 1995, c. 24, sy. 2, s. 60-72. [Mouin Rabbani'nin Said'le yapmış olduğu bir röportaj.]
- "What is Islam?", *New Statesman & Society*, 10 Şubat 1995, c. 8, sy. 339, s. 20-22. [Alexander Cockburn'un yapmış olduğu bir röportaj.]
- "Arafat's Palestine", [Mektup], *London Review of Books*, 17 Ekim 1996, c. 18, sy. 20, s. 4. [Ira Katznelson'un 3 Ekim 1996 tarihli mektubuna cevaptır.]
- "Fantasy's Role in the Making of Nations", Jacqueline Rose'un *States of Fantasy* adlı eserine dair bir değerlendirme yazısı, *TLS [Times Literary Supplement]*, 9 Ağustos 1996, sy. 4871, s. 7-8.

- "From Orientalism", in Padmini Mongia, (der.), *Contemporary Postcolonial Theory: A Reader*, s. 20-36, Londra: Arnold, 1996.
- "Fury of the Dispossessed", *Observer*, [Londra], 29 Eylül 1996, s. 23.
- "An Intifada Against Betrayal, Despair", *Los Angeles Times*, 2 Ekim 1996.
- "Lost Between War and Peace: In Arafat's Palestine", *London Review of Books*, 5 Eylül 1996, c. 18, sy. 17, s. 10-15.
- "The Morning After", in Jane Hindle, (der.), *London Review of Books: An Anthology*, s. 32-42, Londra ve New York: Verso, 1996. [*London Review of Books*'un 20 Ekim 1993 tarihli nüshasından tıpkı basım.]
- "Bombs and Bulldozers", *Nation*, 8 Eylül 1997, c. 265, sy. 7, s. 4-5.
- "Così fan tutte at the Limits", *Grand Street*, Güz 1997, c. 16, sy. 2 [62], s. 93-106.
- Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How We See the Rest of the World*, New York: Vintage, 1997. [*Covering Islam* (1981) adlı eserinin gözden geçirilmiş, geliştirilmiş ve yeni bir Giriş (s. xi-lxx, 31 Ekim 1996 tarihini taşımaktadır) ile yayınlanmış halidir.]
- "In the Chair", Peter Ostwald'in *Glenn Gould: The Ecstasy and the Tragedy of Genius* ve Norman Lebrecht'in *When the Music Stops: Managers, maestros and the Corporate Murder of Classical Music* adlı eserlerine dair bir değerlendirme yazısı, *London Review of Books*, 17 Temmuz 1997, c. 19, sy. 14, s. 3 ve 5-6. [Kapak Başlığı: "Edward Said: Analysing Glenn Gould".]
- "On 'Fidelio'", *London Review of Books*, 30 Ekim 1997, c. 19, sy. 21, s. 25-28.
- "The Real Meaning of the Hebron Agreement", *Journal of Palestine Studies*, Bahar 1997, c. 26, sy. 3, s. 31-36.
- "Theater, Opera, and Society: The Director's Perspective", *Grand Street*, Güz 1997, c. 16, sy. 1 [61], s. 192-207. [Peter Sellars'ın Edward Said'le yaptığı röportaj.]
- Out of Place: A Memoir*, New York: Vintage Books, 2000. [Türkçesi için bkz.: *Yersiz Yurtsuz*, Trc.: Aylin Ülçer, (İstanbul: İletişim Yay., 2. Baskı, 2004).]
- Kış Ruhu*, Hazırlayan ve Çeviren: Tuncay Birkan, (İstanbul: Metis Yay., 2000).
- "Dreams and Delusions", *Al Ahrām*, 21 - 27 Ağustos 2003, sy. 652.
- "Untimely Meditations", *The Nation*, 14 Ağustos 2003.
- "Preface to Orientalism", *Al Ahrām*, 7-13 Ağustos 2003, sy. 650.
- "Blind Imperial Arrogance", *LA Times*, 20 Temmuz 2003. [Ayrıca bkz.: "Rule by the Blind, Imperial Arrogance and the Vile Stereotyping of Arabs", *CounterPunch*, 21 Temmuz 2003, [<http://www.counterpunch.org/said07212003.html>].]
- "Imperial Perspectives", *Al Ahrām*, 24-30 Temmuz 2003, sy. 648.
- "The Meaning of Rachel Corrie: Of Dignity and Solidarity", *CounterPunch*, 23 Haziran 2003, [<http://www.counterpunch.org/said06232003.html>]. [Aynı yazı, ayrıca, *Al Ahrām* dergisinin 26 Haziran-2 Temmuz 2003 tarihli 644. sayısında "Divignity and Solidarity" başlığıyla yayınlanmıştır.]
-

- "Archaeology of the Roadmap", *Al Ahrām*, 12-18 Haziran 2003, sy. 642. [Ayrıca bkz.: "The Latest Peace Plan: A Roadmap to What and Where?", *CounterPunch*, 14 Haziran 2003, [<http://www.counterpunch.org/said06142003.html>].
- "The Arab Condition", *Al Ahrām*, 22-28 Mayıs 2003, sy. 639.
- "History, Colonialism and How the U.S. is Changing the Map of the Middle East", [ses kaydı], *Democracy Now*, [<http://www.democracynow.org>], 23 Nisan 2003.
- "Give Us Back Our Democracy", *The Observer*, 20 Nisan 2003.
- "The Appalling Consequences are Now Clear: What is Happening to the United States?", *CounterPunch*, 22 Nisan 2003, [<http://www.counterpunch.org/said04222003.html>]. [Aynı yazı için ayrıca bkz.: *Al Ahrām*, 24-30 Nisan 2003, sy. 635.]
- "The Academy of Lagado", *London Review of Books*, c. 25, sy. 8, 17 Nisan 2003.
- "The Other America", *Al Ahrām*, 20-26 Mart 2003, sy. 630. [Ayrıca bkz.: *CounterPunch*, 21 Mart 2003: <http://www.counterpunch.org/said03222003.html>].
- ABC TV'de "Four Corners" adlı programda kendisiyle yapılan bir röportaj, 11 Mart 2003, [ses kaydı].
- "Who is in Charge?", *Al Ahrām*, 6-12 Mart 2003, sy. 628. [Ayrıca bkz.: *CounterPunch*, 8 Mart 2003, <http://www.counterpunch.org/said03082003.html>].
- "Memory, Inequality and Power: Palestine and the Universality of Human Rights", KPFA Flashpoints Radio, UC Berkeley, 19 Şubat 2003, [ses kaydı].
- "A Monument to Hypocrisy", *Al Ahrām*, 19 Şubat 2003, sy. 625.
- "An Unacceptable Helplessness", *Al Ahrām*, 16-22 Ocak 2003, sy. 621.
- "Immediate Imperatives", *Al Ahrām*, 19-25 Aralık 2002, sy. 617.
- "Misinformation about Iraq", *Al Ahrām*, 28 Kasım-4 Aralık 2002, sy. 615.
- "Europe versus America", *Al Ahrām*, 14-20 Kasım, sy. 612.
- "Israel, Iraq and the US", *Al Ahrām*, 10-16 Ekim 2002, sy. 607.
- "We Know Who 'We' Are: Iraq, Palestine and 'US'", *London Review of Books*, c. 24, sy. 20, 17 Ekim 2002.
- "Low Points of Powerlessness", *Al Ahrām*, 26 Eylül-2 Ekim 2002, sy. 605.
- "Disunity and Factionalism", *Al Ahrām*, 15-21 Ağustos 2002, sy. 599.
- "Punishment by Detail", *Al Ahrām*, 8-14 Ağustos 2002, sy. 598.
- "One-way Street", *Al Ahrām*, 11-17 Temmuz 2002, sy. 594.
- "Impossible Histories: Why the Many Muslims Cannot be Simplified", *Harper's Magazine*, Temmuz 2002. [Ayrıca bkz.: <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/crisis/said.htm>].
- "Palestinian Elections Now", *Al Ahrām*, 13-19 Haziran 2002, sy. 590.
- "Arafat is Only Interested in Saving Himself", *The Independent*, 20 Haziran 2002.

- "The Politics of Culture", Amy Goodman'ın kendisiyle yaptığı bir röportaj, *Democracy Now*, 28 Mayıs 2002.
- "Crisis for American Jews", *Al Ahrām*, 16-22 Mayıs 2002, sy. 586.
- "What Israel has Done?", *Al Ahrām*, 18-24 Nisan 2002, sy. 582.
- "Thinking Ahead", *Al Ahrām*, 4-10 Nisan 2002, sy. 580.
- "What Price Oslo?", *Al Ahrām*, 14-20 Mart 2002, sy. 577.
- "Thoughts about America", *Al Ahrām*, 28 Şubat-6 Mart 2002, sy. 575.
- "Committed Scholar: Pierre Bourdieu (1930-2002)", *Al Ahrām*, 14-20 Şubat 2002, sy. 573.
- "The Screw Turns, Again", *Al Ahrām*, 31 Ocak-6 Şubat 2002, sy. 571.
- "Emerging Alternatives in Palestine", *Al Ahrām*, 10-16 Ocak 2002, sy. 568.
- "Is Israel More Secure Now?", *London Review of Books*, c. 24, sy. 1, 3 Ocak 2002. [Ayrıca bkz.: *CounterPunch*, 4 Ocak 2002, <http://www.counterpunch.org/saidsecure.html>].
- "Power, Politics, and Culture: Interviews with Edward W. Said", Michael Silverblatt tarafından yapılan röportaj, KCRW, 3 Ocak 2002, ses kaydı.
- "A Living Idea", *Al Ahrām*, 27 Aralık 2001-2 Ocak 2002, sy. 566.
- "Israel's Dead End", *Al Ahrām*, 20-26 Aralık 2001, sy. 565.
- "Naguib Mahfouz and the Cruelty of Memory", *CounterPunch*, 6 Aralık 2001, [<http://www.counterpunch.org/mahfouz.html>].
- "Ariel Sharon: Cuanto Peor, Mejor", [Carlos Fuentes, Juan Goytisolo ile birlikte], *El País*, 14 Aralık 2001.
- "My Guru", *London Review of Books*, c. 23, sy. 24, 13 Aralık 2001.
- "Suicidal Ignorance", *Al Ahrām*, 15-21 Kasım 2001, sy. 560.
- "Edward Said", David Barsamian'ın kendisiyle yaptığı bir röportaj, *The Progressive*, c. 65, sy. 11, Kasım 2001, <http://www.progressive.org/0901/intv1101.html>.
- "A Vision to Lift the Spirit", *Al Ahrām*, 25-31 Ekim 2001, sy. 557.
- "The Clash of Ignorance", *The Nation*, 22 Ekim 2001.
- "Backlash and Backtrack", *Al Ahrām*, 27 Eylül-3 Ekim 2001, sy. 553.
- "Collective Passion", *Al Ahrām*, 20-26 Eylül 2001, sy. 552.
- "The Desertion of Arafat", *New Left Review*, 17 Eylül 2001.
- "The Public Role of Writers and Intellectuals", *The Nation*, 17 Eylül 2001.
- "Islam and the West are Inadequate Banners", *The Guardian*, 16 Eylül 2001.
- "Occupation is the Atrocity", *Al Ahrām*, 16-22 Ağustos 2001, sy. 547.
- "Propaganda and War", *Al Ahrām*, 30 Ağustos-5 Eylül 2001, sy. 549.
- "Innocents face endless cruelty without end", *The Guardian Unlimited*, 12 Ağustos 2001.
-

“Knowing Israel for What It Really is”, *Z Magazine*, 2001, <http://www.zmag.org/meastwatch/saidisis.htm>.

“The Price of Camp David”, *Al Ahrām*, 19-25 Temmuz 2001, sy. 543.

“Reflections on Exile and Other Essays”, Brian Lamb tarafından gerçekleştirilen bir röportaj, 17 Haziran 2001, <http://www.booknotes.org>.

“Freud, Zionism, and Vienna”, *Al Ahrām*, 15-21 Mart 2001, sy. 525.

“Too Much Work”, *Al Ahrām*, 1-7 Şubat 2001, sy. 519.

“Edward Said Discusses ‘Orientalism,’ Arab Intellectuals, Reviving Marxism, and Myth in Palestinian History”, *Al Jadid Magazine*, c. 5, sy. 28, Yaz 1999,

<http://www.aljadid.com/EdwardSaidDiscussesOrientalismArabIntellectualsRevivingMarxism.html>.

“Literature and Literalism”, *Al Hayat*, 28 Ocak-3 Şubat 1999, sy. 414.

“Edward Said Speaks on Democracy, Identity, Western Intellectuals and Zionism, and the Lack of Arab Liberationist Thought”, *al Jadid* dergisinin kendisiyle yaptığı bir röportaj, c. 4, sy. 22, Kış 1998,

[<http://www.aljadid.com/InanExclusiveInterviewwithAlJadidEdwardSaidSpeaksonDemocracyIdentityWesternIntellectua.html>].

“How Do You Speel Aphertheid? O-s-l-o”, *TESA*, 11 Ekim 1998

[<http://www.edwardsaid.org/articles/apartheid+oslo.html>].

“Islam Through Western Eyes”, *The Nation*, 1 Ocak 1998.

ABSTRACT**On Edward Said and *Orientalism***

*Edward Said died on September 25th, 2003. Said was a literary critic, an educator, a pianist, music critic and a political activist. He gave epoch-making works in cultural studies and he endeavoured to be an opposing voice to social and political injustices in all the world. Said's *Orientalism* (1978), especially, become "a paradigm founder" work in last twenty-five years in cultural studies. In many different study fields like feminist theory, postcolonial studies and sub-altern studies his work's strong influences can easily be seen.*

*In this article, **Orientalism** and discussions about it are shortly evaluated. Also, a bibliography which aims to include all writings of his books, articles, reviews and interviews, is given in "Appendix".*
